

11.11.11

11.11.11

VECHT MEE TEGEN ONRECHT

**INTERNATIONALE
SOLIDARITEIT 2020**
Jaarrapport Belgische
ontwikkelingssamenwerking

INHOUD

Voorwoord	3
2019 in vogelvlucht	6
Drie vaststellingen	
De wereld staat voor een enorme opgave als we in 2030 de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs) willen halen. 11.11.11 doet drie vaststellingen en aanbevelingen voor ontwikkelingssamenwerking:	
1. Meer uitdagingen, minder middelen.	8
Maak het verschil op het vlak van armoede, ongelijkheid en duurzaamheid door meer middelen juist in te zetten.	
2. Toegang tot universele basisrechten op scherp.	16
Focus op sectoren die armoede en ongelijkheid echt terugdringen.	
3. Ontwikkelingssamenwerking trekt het niet alleen.	30
Ga voor een coherent beleid en een brede financiering voor ontwikkeling waarin ODA een volwaardige plaats krijgt.	
ODA tabel België	36
Bronnen	37

COLOFON

Dit jaarrapport is een beleidsdocument van de Koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging – 11.11.11 vzw • september 2020

Coördinatie: Griet Ysewyn • **Redactie:** Eva Demaré, Femmy Thewissen, Flor Didden, Lien Vandamme, Marc Maes, Willem Staes, Wiske Jult, Naima Charkaoui en met medewerking van experts van de Coalitie Tegen de Honger, WSM, Viva Salud, Memisa en Dokters van de Wereld • **Eindredactie:** Isa Vandorsselaer • **Vormgeving:** Bart Missotten • **Foto cover:** © Tim Dirven • **Pers:** josse.abrahams@11.be • **Verantw. Uitgever:** Els Hertogen, Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel

VOORWOORD

Niets is nog hetzelfde sinds het nieuwe coronavirus aan zijn opmars begon. En toch is alles nog hetzelfde. Terwijl de aandacht van de hele wereld opgeslorpt wordt door de pogingen om de verspreiding van het virus tegen te gaan en de economische gevolgen van deze crisis in te dammen, dreigen andere uitdagingen zoals armoede, ongelijkheid en klimaatverandering ondergesneeuwd te geraken. Vele landen plooiën zich op zichzelf terug. Maar deze crisis toont net hoe afhankelijk we allemaal zijn van elkaar.

Dit is hét moment van de waarheid voor de internationale samenwerking en voor de vele internationale engagementen die ook België is aangegaan: de Millenniumdoelen en hun opvolger de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, de belofte – precies vijftig jaar geleden – om 0,7% van het BNI te besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Meer dan ooit is deze internationale solidariteit cruciaal. Er zijn veel bijkomende middelen nodig. We moeten vooral ook goed nadenken over hoe we die middelen besteden.

Als Covid-19 één ding duidelijk maakt, dan is het wel dat goede gezondheidszorg, gelijk onderwijs en stevige sociale bescherming landen een buffer geven om deze schok met minder kleerscheuren te doorstaan en nadien sneller op te veren. Als we armoede en ongelijkheid de wereld uit willen, zijn deze publieke domeinen de hefboomen waarvan ontwikkelingssamenwerking zich moet bedienen. Al kan ze dat niet alleen. Ze heeft andere beleidsdomeinen zoals klimaat, migratie, fiscaliteit of handel nodig om hierin te slagen.

“Dit is hét moment van de waarheid voor de internationale samenwerking en voor de vele internationale engagementen die ook België is aangegaan. Meer dan ooit is internationale solidariteit cruciaal”

In dit jaarverslag bekijkt 11.11.11 of en hoe België in 2019 de strijd tegen armoede en ongelijkheid wereldwijd, via ontwikkelingssamenwerking, heeft aangepakt. 2019 was geen gewoon jaar. Het was het einde van een legislatuur, die als snel uitmonde in een langgerekte periode van lopende zaken. De balans van 2019 moet dan ook gebeuren in het licht van de hele voorbije legislatuur. Bovendien hing ons toen al zonder dat we het beseften de coronacrisis boven het hoofd. We maken in onze analyse geen abstractie van die context van vandaag. Dit jaarrapport zoomt dan ook in op langere termijn trends en probeert zo de brug te maken tussen de keuzes van gisteren en de uitdagingen vandaag en morgen.

Wat stellen we vast? Een: terwijl er meer middelen nodig zijn, zien we voor België wederom een daling van de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking als percentage van het BNI. Twee: cruciale domeinen als gezondheidszorg en sociale bescherming krijgen een te klein aandeel van die middelen en te weinig politieke aandacht. Drie: de doortastende beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling die nodig is, ontbreekt.

Ons land is hierin niet alleen. Ook andere landen in het “Noorden” schroeven de middelen voor ontwikkelingssamenwerking terug. Het belang van ontwikkelingssamenwerking als hefboom in publieke sectoren als onderwijs en gezondheidszorg, dreigt ondergesneeuwd te geraken voor het heil dat verwacht wordt van de private sector en private financiering. Niet dat deze geen rol kunnen spelen. Maar de impact op duurzame ontwikkeling moet wel gegarandeerd blijven, net als de aandacht voor basisdiensten.

Voortrekkers op het vlak van internationale samenwerking zoals de Verenigde Staten of Brazilië worden nu geleid door presidenten die globalisering beantwoorden met isolationisme. Gelukkig blijft ons land de kaart van de internationale samenwerking trekken en zich roeren in de strijd voor mensenrechten.

Onder dit alles sluimert vermoedheid over ontwikkelingssamenwerking. Al vele decennia wordt geld in de landen van het "Zuiden" gepompt. Als die vele miljarden armoede en ongelijkheid niet hebben weggevaagd, is ontwikkelingssamenwerking dan wel de juiste weg, klinkt het? Deze argumenten steunen op een te hoog verwachtingspatroon, op de foute veronderstelling dat ontwikkelingssamenwerking de enige hefboom is. Ze kan slechts een deel van de oplossing leveren. Maar binnen dat beperkte kader moeten we voluit gaan, met voldoende middelen en investeringen in sectoren die de meeste impact hebben.

Concrete engagementen op vlak van middelen voor ontwikkelingssamenwerking zijn slechts een deel van het verhaal om de relance in ontwikkelingslanden mogelijk te maken. Deze middelen moeten in een breder perspectief geplaatst worden. Neem bijvoorbeeld eerlijke belastingen. Niet alleen moeten bedrijven en grote vermogens steeds minder belastingen betalen, ze zijn ook steeds vindingrijker geworden in belastingontwijking. Door belastingontwijking verliezen lage-inkomenslanden jaarlijks zo'n 200 miljard dollar per jaar. Cruciale hervormingen van het internationale fiscale systeem die belastingontwijking voorkomen en de fiscale race to the bottom stoppen zijn dan ook broodnodig. Er zijn mogelijkheden, zoals de invoering van een ambitieus minimumtarief van de vennootschapsbelasting en het meer belasten van overwinsten, grote vermogens, vervuulende sectoren (via ecofiscaaliteit) en financiële speculatie (via financiële transactietaks).

Daarnaast komt het er ook op aan die middelen goed te investeren om werkelijk het verschil te maken. Dit kan in sectoren die een grote impact hebben op armoede en ongelijkheid, zoals gezondheidszorg, sociale bescherming en degelijk beleid rond voedselzekerheid. Maar ook door *changemakers* te ondersteunen, mensenrechtengroeperingen of individuele activisten, academici of andere actoren die een kritisch geluid laten horen, die experimenteren op het terrein en die de overheid kunnen voeden. Ontwikkelingssamenwerking is een katalysator om vanuit een gedeelde agenda op de lange termijn verandering te brengen.

En tot slot beseffen ook wij dat ontwikkelingssamenwerking zoals die vandaag georganiseerd is, te vaak op zijn limieten stoot. De roep naar dekoloniseren daagt ook onze sector uit om zichzelf te herdenken. Ontwikkelingssamenwerking is nog te veel een noord richting zuid verhaal, afhankelijk van de goodwill van het rijke noorden. Het is tijd om ontwikkelingssamenwerking meer legitiem en inclusief te maken. Dit vereist op zijn minst dat beslissingen over ODA (Official Development Aid) niet alleen door donorlanden worden genomen, maar op gelijke voet met regeringen van ontwikkelingslanden en met betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Maar moeten we niet ook verder durven denken door de basis te leggen voor een systeem dat niet langer gebaseerd is op de bereidheid van rijke landen om te geven, maar op een verplicht systeem van herverdeling van rijkdom op internationaal niveau? Weg van de liefdadigheid, richting solidariteit uit rechtvaardigheid.

In dit alles is de Belgische overheid voor 11.11.11 een belangrijke gesprekspartner. Het is dan ook jammer dat we het in 2019, samen met de rest van het land, zonder een volwaardige federale regering moesten stellen. Een budget met voorlopige twaalfden, een beleid gevoerd door een voorlopige regering met een beperkt mandaat en de handen gebonden: dit is geen vruchtbare context voor de broodnodige politieke keuzes voor de toekomst, gestoeld op een transparant politiek debat.

Dat debat willen wij voeren. 11.11.11 streeft er altijd naar om de internationale samenwerking en solidariteit te verbeteren en te versterken. Met dit jaarverslag 2019 analyseren we het Belgische beleid en zetten daar onze visie tegenover, in de hoop de dialoog over internationale samenwerking aan te zwengelen. Want de uitdagingen als de klimaatcrisis, ongelijkheid en nu ook corona vragen een gezamenlijke aanpak én een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Alleen grenzeloze solidariteit kan daarom het antwoord zijn.

Els Hertogen,
Directeur 11.11.11

2019 IN VOGELVLUCHT

Het **wetsontwerp** dat moest leiden tot een **nieuwe wet op Ontwikkelingssamenwerking** wordt **ingetrokken**. Met dit voorstel tot kaderwet had een toekomstig minister van Ontwikkelingssamenwerking vele richtingen uit gekund. Zowel positief (de strijd tegen armoede en ongelijkheid voeren in het kader van Agenda 2030), als negatief (risico op instrumentalisering van ontwikkelingsamenwerking in functie van de eigen migratie-agenda).

Volgens het jaarlijkse overzicht van DAC, het ontwikkelingscomité van de Oeso, spendeert **België** in 2019 **0,42% van zijn BNI aan ontwikkelingsamenwerking**. Ver onder de 0,7% die in 1970 beloofd werd in VN-verband. Nochtans is er een politiek draagvlak. In november 2019 keurde de Kamer een resolutie goed waarbij ze de komende regering vraagt werk te maken van een bindend groeipad tegen ten laatste 2030¹. 11.11.11 vindt dat België ten laatste tegen 2024 deze belofte moet waarmaken.

JANUARI

MAART

APRIL

MEI

JUNI

Enabel start het **pilootproject PALIM** (Pilot Project Addressing Labour Shortages Through Innovative Labour Migration) om een groep Marokkaanse IT'ers toe te leiden naar de Belgische arbeidsmarkt. Het PALIM-project zet expliciet in op migratie als motor van ontwikkeling door jonge Marokkaanse arbeidskrachten ervaring te laten opdoen in de Belgische IT-sector. 11.11.11 pleit al enkele jaren voor dit soort pilootprojecten.

Verkiezingen België: in haar memorandum vraagt 11.11.11 voor ontwikkelingsamenwerking onder meer een groeipad naar de 0,7% en een focus op de kerndoelstelling van ontwikkelingsamenwerking, de strijd tegen armoede en ongelijkheid. 4 op de 6 democratische Vlaamse partijen willen dit groeipad en scoren, op één partij na, gemiddeld tot sterk op ontwikkelingsamenwerking voorbehouden voor haar kerntaken². Een volgende regering moet hier dan ook werk van maken.

In Brussel vindt de derde internationale **"Supporting the Future of Syria and the Region"-conferentie** plaats. België maakt in 2019 24,3 miljoen euro aan humanitaire middelen vrij voor de Syrische crisis. Op aandringen van 11.11.11 benadrukken ministers Reynders en De Croo de cruciale rol van de Syrische civiele maatschappij en de noodzaak van robuuste veiligheids garanties voor een toekomstige terugkeer van Syrische vluchtelingen.

Op 26 juni 2019 eindigt het mandaat van de Belgische **Adviesraad Beleidscoherentie voor Ontwikkeling (ABCO)**. De minister beslist om de vernieuwing over te laten aan een nieuwe volwaardige regering. Op 22 mei 2019 keurt de ABCO zijn laatste advies goed met daarin een bilan van de afgelopen vijf jaar en aanbevelingen voor meer beleidscoherentie, waaronder een vernieuwing van zijn mandaat³.

Na de aanstelling van **Félix Tshisekedi** op 24 januari 2019 heeft DR Congo eindelijk een nieuwe regering. Dit leidt ook tot de normalisering van de relaties tussen ons land en zijn voormalige kolonie. Voor het eerst in bijna tien jaar plant een Belgische premier een bezoek aan de DRC voor begin 2020. Op termijn betekent deze toenadering ook dat de relaties op het vlak van ontwikkelingssamenwerking herbekeken worden. 11.11.11 verwacht dat België prioritaire aandacht blijft geven aan DR Congo in haar buitenlandbeleid.

De adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO) organiseert een **conferentie over de rechten van vrouwen en meisjes in ontwikkelingssamenwerking** om een balans op te maken van 25 jaar vrouwenrechten. 11.11.11 beseft dat gendergelijkheid en duurzame ontwikkeling zonder politieke maatregelen buiten handbereik liggen en investeert - als lid van de ARGO - in het kenbaar maken van deze nood. In 2020 is het namelijk de 25ste verjaardag van het Beijing Platform voor Actie en de Beijing Verklaring, een engagement voor gendergelijkheid door alle VN-lidstaten, ook België. Voor 11.11.11 is het belangrijk dat België aanwezig is met een sterke positie en een sterk engagement⁵.

AUGUSTUS

SEPTEMBER

NOVEMBER

DECEMBER

Op 24 september staat **duurzame ontwikkeling in de schijnwerpers**: wereldwijd met de SDG-top van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en nationaal via het SDG-Forum. Het platform Perspective 2030 (met milieuorganisaties, vrouwenbewegingen en de Noord-Zuidbeweging) herinnert eraan dat duurzame ontwikkeling de hoeksteen van het beleid moet zijn en geen lappendeken van initiatieven. Met het dossier "*Mind the Gap: De SDG's in Belgische perspectief*"⁴ leveren ze een 'duurzaamheidschecklist' voor de volgende regering af.

De federale regering zegt **100 miljoen euro** toe voor het **Green Climate Fund**, een internationaal klimaatfonds voor ontwikkelingslanden. 11.11.11 vraagt België al jaren om meer te doen voor internationale klimaatfinanciering. In 2019 werd aan alle landen die volgens de internationale afspraken in klimaatfinanciering moeten voorzien, gevraagd om een extra bijdrage te doen voor dit fonds⁶.

Het Belgische ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking organiseert de **internationale conferentie "Claiming back civic space: Towards approaches fit for the 2020s?"**. Denktank ECDPM stelt er de eerste resultaten van haar onderzoek voor. 11.11.11 is tevreden dat de overheid actie onderneemt voor het campagne-thema 2019 dat aandacht vraagt voor *changemakers* en krimpende ruimte⁷.

1

MEER UITDAGINGEN, MINDER MIDDELEN

Voor de financiering van steeds meer uitdagingen, inclusief de klimaatcrisis, wordt gekeken naar een steeds kleiner wordend budget ontwikkelingssamenwerking. Die beperkte middelen worden ook nog eens aangewend voor enge nationale belangen, zoals migratiemanagement.

MINDER MIDDELEN

ZWAARSTE SCHOULDERS LATEN HET AFWETEN

We staan voor grote internationale uitdagingen: de klimaatcrisis, ongelijkheid, migratie, vrede & veiligheid, schuldenlast. Om dit kluwen aan te pakken zijn veel middelen nodig. Publieke middelen, omdat iedereen recht heeft op een veilig en gezond leven. Maar de politieke keuze wordt niet gemaakt om de nodige extra middelen voor internationale solidariteit vrij te maken, integendeel. In 2019 daalt de officiële ontwikkelingssamenwerking als percentage van het BNI, voldoende klimaatfinanciering blijft uit. De sterke schouders weigeren de zwaarste lasten te dragen.

Officiële ontwikkelingssamenwerking (*Official Development Aid of ODA*) en internationale klimaatfinanciering zijn belangrijke hefboomen voor internationale ontwikkeling. Deze vormen van internationale solidariteit of herverdeling leggen de lasten op de schouders die ze kunnen dragen.

Investerings in de private sector en *remittances* kunnen de economie aanzwengelen en de armoede helpen terug te dringen. Maar om openbare sociale diensten voor iedereen te garanderen - cruciaal in de strijd tegen armoede en ongelijkheid⁸ - is publiek geld nodig. 11.11.11 stelt echter een zorgwekkende tendens vast: de ODA groeit niet, ook niet in België, terwijl globale uitdagingen hand over hand toenemen.

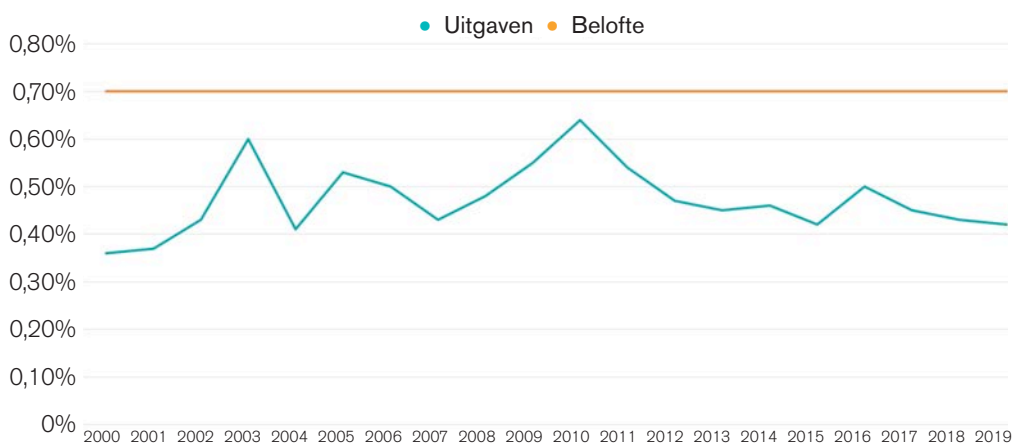
De officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) in België bedraagt in 2019 0,42% van het BNI. Dit is boven het wereldwijde gemiddelde (0,30%), maar onder het Europese (0,46%). In termen van 'echte' hulp (zonder de uitgaven aan Fedasil, schuldkwijtscheldingen en studentenkosten die niet structureel bijdragen aan de internationale strijd tegen armoede en ongelijkheid) bedraagt de Belgische ODA slechts 0,38%. Ver af van de vijftig jaar oude belofte om 0,7% van het BNI aan ontwikkelingssamenwerking te spenderen.⁹

Hetzelfde lot is de **internationale klimaatfinanciering** beschoren. Over de cijfers is er discussie, maar wat wel zeker is, is dat er te weinig in extra middelen wordt voorzien. Overal – ook in België – worden de middelen om de klimaatcrisis te bestrijden voornamelijk

gehaald uit het budget dat bedoeld is voor ontwikkelingssamenwerking.

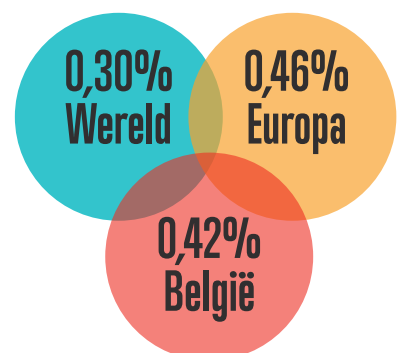
De **COVID-19-crisis** zet deze budgetten wellicht nog verder onder druk. Het risico is reëel dat donoren gaan snoeien in ontwikkelingssamenwerking om dringende nationale investeringen te compenseren. Nochtans roepen internationale instellingen als de VN juist op voor meer middelen.¹⁰ Ook de strijd tegen de klimaatcrisis lijdt onder Covid-19. De klimaatop in Glasgow (COP26), die een belangrijk moment moest worden voor onder meer de internationale klimaatfinanciering, is uitgesteld. Op die top zou het behalen van de 2020-doelstelling (100 miljard dollar) onder de loep genomen worden en zouden de discussies over een nieuwe doelstelling worden opgestart. Het is nu wachten tot november 2021.

Belgische ODA als percentage van het BNI

Bron: OESO DAC

Officiële ontwikkelingshulp in 2019 (% van BNI)

MEER UITDAGINGEN

KLIMAATCRISIS, TANDJE BIJSTEKEN VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

Ontwikkelingslanden kunnen de stap naar een koolstofarme samenleving en de gevolgen van de klimaatcrisis niet alleen opvangen. De VN kijkt naar historische vervuilers om met het geld over de brug te komen. Zij dragen immers de zwaarste verantwoordelijkheid en ze hebben meer financiële en technologische middelen. Op VN-niveau is de afspraak dat ze vanaf 2020 jaarlijks in 100 miljard nieuwe en bijkomende middelen voorzien. Ook België hoort bij de landen die de strijd tegen de klimaatcrisis horen te trekken. In 2019 rapporteerde ons land 99,7 miljoen euro. Meer dan de beloofde 50 miljoen, maar nog steeds geen billijke bijdrage en evenmin additioneel. Ons land moet dringend een tandje bijsteken.

België engageerde zich in 2015 om 50 miljoen euro per jaar bij te dragen aan de internationale doelstelling, tot en met 2020. Ons land is daarmee goed voor 0,06% van de wereldwijde beloofde klimaatfinanciering in 2020. Dat volstaat want België is een klein land, luidt het argument vaak. Maar volgens het IMF is België het achttiende rijkste land ter wereld¹¹, en de voetafdruk van België per hoofd van de bevolking is de negentiende grootste ter wereld.¹²

19

De ecologische voetafdruk van een gemiddelde Belg is de negentiende grootste ter wereld

Toegegeven, in de praktijk rapporteert België meestal meer dan de beloofde 50 miljoen euro per jaar. In 2019 ging het om 99,7 miljoen euro¹³. Maar dit is nog steeds geen billijke bijdrage. 11.11.11 berekende dat een eerlijke bijdrage van België aan de VN-doelstelling van 100-miljard neerkomt op jaarlijks 500 miljoen euro. Voor de periode na 2020

deed België zelfs nog geen expliciet engagement. Bovendien werd 99% van dit bedrag in 2019 gerapporteerd als ODA, en die pot krimpt. De financiering is dus niet 'nieuw en additioneel', zoals het internationale engagement vraagt.

In tegenstelling tot andere landen maakt België wel goede keuzes in de projecten die het ondersteunt. In 2019 ging 53% van de financiering naar aanpassingsprojecten¹⁴ en 6% naar mitigatieprojecten¹⁵. Dat goede rapport is deels te danken aan het feit dat België klimaatrelevante ontwikkelingsprojecten rapporteert. Ons land kiest er ook bewust voor om het Least Developed Countries Fund te financieren, een fonds dat zich toespitst op aanpassing aan de gevolgen van de klimaatcrisis in de zogenaamd minst ontwikkelde landen. Een goede zaak, want op internationaal niveau gaat het meeste geld naar mitigatie, terwijl in de kwetsbaarste en armste landen vooral de aanpassingsnoden zeer groot zijn.

Toch lijkt de keuze voor deze aanpassingsprojecten onder druk te staan. De afgelopen jaren gingen namelijk meer middelen naar de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO) als actor in de internationale klimaatfinanciering. België gaf in 2018 voor het eerst middelen (20 miljoen euro) aan BIO om aan klimaatfinanciering te besteden, en liet die middelen stijgen

in 2019 (25 miljoen euro).¹⁶ De keuze voor BIO is een keuze voor mitigatie¹⁷ en dat zal de komende jaren blijken uit de cijfers. Bovendien is het nu opletten of het om een extra bijdrage gaat, dan wel of dat deze middelen elders wegvallen. In dat geval zou deze bijdrage niet alleen niet-additioneel zijn, maar ook een shift van aanpassing naar mitigatie betekenen. Dat is jammer, omdat er op internationaal niveau net werd beslist dat er dringend meer middelen moeten gaan naar aanpassing, en België op dat vlak tot nu toe het goede voorbeeld geeft.

500

11.11.11 berekende dat een eerlijke bijdrage van België aan de VN-doelstelling van 100-miljard neerkomt op jaarlijks 500 miljoen euro

MIDDELEN INZETTEN WAAR ZE VOOR DIENEN

MIGRATIEMANAGEMENT IS GEEN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

**Niet alleen zijn de uitdagingen groot en de middelen schaars, de beperkte middelen worden ook nog eens aangewend voor eigen nationale belangen. Migratie is een ty-
pevoorbeeld. Ontwikkelingssamenwerking kan nuttig zijn in de context van migratie,
maar een restrictief migratiebeleid gericht op het sluiten van de Europese grenzen en
de financiering van de opvang van vluchtelingen in Europa vallen hier niet onder.**

Ontwikkelingssamenwerking kan nuttig zijn in de context van migratie om de grondoorzaken van gedwongen migratie aan te pakken of de menswaardige opvang van vluchtelingen en migranten in ontwikkelingslanden te ondersteunen. Zo deed 11.11.11 verschillende voorstellen voor een grotere Belgische rol in het verzekeren van “duurzame oplossingen” (*durable solutions*) voor Syrische vluchtelingen in Turkije, Libanon en Jordanië.¹⁸ Maar een restrictief migratiebeleid gericht op het sluiten van de Europese grenzen en de financiering van de opvang van vluchtelingen in Europa vallen hier niet onder. Toch wordt onder druk van de Europese Unie zwaar geïnvesteerd in migratiemanagement in Afrikaanse landen. Een groot deel van het geld voor deze projecten komt uit de budgetten voor ontwikkelingssamenwerking. De Belgische regering besliste eind 2018 om opnieuw te investeren in het Europese noodfonds waarmee deze repressieve EU-projecten gefinancierd worden. 11.11.11 pleit voor een strikter *do-no-harm* beleid met rode lijnen voor dergelijke investeringen.

Het hoeft geen probleem te zijn dat we ook zelf beter worden van onze internationale solidariteit. Maar we moeten de doelstellingen van een ontwikkelingsbeleid – armoedebestrijding, ongelijkheden aanpakken en duurzame ontwikkeling mogelijk maken – wel waarmaken¹⁹. En daar rijpt het schoentje. 11.11.11 wijst bijvoorbeeld al enkele jaren op de grote druk die EU-belangen inzake migratie zetten op de ontwikkelingsbudgetten.

Om het aantal migranten dat Europa binnenkomt te beperken, schakelt de EU ook landen buiten haar grondgebied in. Ontwikkelingsmiddelen vloeien steeds vaker in projecten van migratiemanagement, waarbij het ontwikkelingsperspectief ver zoek is en mensenrechten in het gedrang komen. Tekenend is het EU Emergency Trust Fund for Africa (EUTF). Dat werd eind 2015 in volle Europese ‘vluchtelingencrisis’ gelanceerd om irreguliere migratie aan te pakken. Dit noodfonds kreeg hoe langer hoe meer een structureel karakter.

85%

van de 4,4 miljard euro van het EU Emergency Trust Fund komt uit de Europese budgetten voor ontwikkelingssamenwerking²⁰

11.11.11 veroordeelde ook al verschillende keren de problematische steun van de EU, via het EUTF, aan de Libische kustwacht. Deze onderschept, met deze steun, migranten op zee waarna ze in Libische detentiecentra belanden in een vicieuze cirkel van misbruik en uitbuiting. 11.11.11 verzet zich ook tegen EUTF-migratiemanagementprojecten in Niger die

ertoe leiden dat migranten nog grotere risico's nemen langs gevaarlijkere routes. Niet alleen roepen deze projecten vragen op over het respect voor de principes van *ownership* en *alignment* in de Verklaring van Parijs over de Doeltreffendheid van de Hulp omdat de projecten Niger de regie uit handen nemen. Ze gaan ook in tegen het *do no harm*-principe dat stelt dat ontwikkelingssamenwerking geen onbedoelde schade mag berokkenen.

Toch bleef België ook in 2019 een actieve rol spelen in het EUTF. In december 2018 besliste de regering nog om 2 miljoen euro te investeren.²¹ Dit was extra opvallend omdat de regering eerder had aangekondigd een grondige evaluatie van het fonds af te wachten alvorens nieuwe middelen te investeren. Die evaluatie is er nog niet. Eind 2018 kwam de Europese Rekenkamer wel met een kritisch rapport over het EUTF naar buiten²². Volgens de audit zorgt de politieke noodzaak om iets te doen aan de migratiesituatie voor een grote druk om snel projecten te lanceren waardoor onvoldoende duidelijk is of ze beantwoorden aan de noden op het terrein.

De bezorgdheden van 11.11.11 over onder andere de projecten in Libië werden in 2019 bevestigd. Bij een aanval op een detentiecentrum in Libië op 2 juli kwamen 44 mensen om het leven. Op 18 juni 2019 riep de Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa de EU expliciet op om de steun aan de kustwacht te staken. België ijverde in coördinatievergaderingen van het EUTF meermaals voor sterkere mensenrechtengaranties, maar op het terrein verandert er niets.

© MEHDI CHEBIL / BELGAIMAGE

Ontwikkelingssamenwerking: van migratie een keuze maken

Dat migratie in de herkomstlanden voor ontwikkelingskansen kan zorgen, wordt steeds meer erkend. Het uitgangspunt moet zijn om migratie beter te organiseren zodat zowel de migrant zelf als de herkomst-, transit- en bestemmingslanden daar beter van worden. Migratie kan bijdragen aan ontwikkeling als ze goed georganiseerd wordt.

Migratie werd de afgelopen jaren steeds belangrijker voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking in de landen waar ons land actief is. Ook in België zelf kan ontwikkelingssamenwerking de ontwikkelingsimpact van migratie versterken door diaspora-organisaties die actief

zijn in ontwikkelingssamenwerking te ondersteunen of *remittances* en arbeidsmigratie te faciliteren.

Interessant in dat kader is het **pilootproject PALIM** (Pilot Project Addressing Labour Shortages Through Innovative Labour Migration) dat Enabel in 2019 opstartte om Marokkaanse IT'ers toe te leiden naar de Belgische arbeidsmarkt. Het PALIM-project zet expliciet in op migratie als motor van ontwikkeling door jonge Marokkaanse arbeidskrachten de mogelijkheid te bieden om ervaring op te doen in de Belgische IT sector. Parallel wordt een groter aantal mensen in Marokko opgeleid om in Marokko zelf aan de

slag te gaan. Dit programma heeft volgens 11.11.11 veel potentieel. In de volgende fase vraagt 11.11.11 om extra waakzaamheid zodat de deelnemers aan het programma niet in kwetsbare arbeidsposities terecht komen. Een sterkere betrokkenheid van vakbonden kan daarbij helpen.

11.11.11 werkte verschillende voorstellen uit over de rol die de Belgische ontwikkelingssamenwerking kan spelen in de landen van herkomst, transitlanden en ontwikkelingslanden die een hoog aantal vluchtelingen en andere migranten opvangen.²³ We vragen de Belgische ontwikkelingssamenwerking om prioritair

werk te maken van een Strategienota Migratie en Ontwikkeling die ook richting geeft aan andere betrokken beleidsdepartementen en beleidsniveaus.

In samenwerking met andere beleidsdepartementen moet ontwikkelingssamenwerking ertoe bijdragen dat migratie op termijn een keuze wordt, geen noodzaak, en dat mensen die deze keuze maken veilig kunnen migreren. Succes mag daarbij niet worden gemeten aan dalende migratiecijfers op de korte termijn. Aangezien migratie ook tot ontwikkeling van landen van herkomst kan leiden, moet het ontwikkelingsbeleid veilige en circulaire migratie faciliteren.

Wat vraagt 11.11.11?

Meer middelen voor officiële ontwikkelingssamenwerking

- De Belgische regering moet nog dit jaar in bijkomende middelen voorzien voor internationale solidariteit. Deze stijging moet zich ook voordoen in absolute cijfers, gezien het BNI door de coronacrisis kan dalen. Alleen zo kan ze een volwaardig antwoord bieden op de impact die COVID-19 heeft op ontwikkelingslanden. Om additionele middelen te garanderen moet een percentage van 0,7% van het Belgische relanceplan naar ontwikkelingssamenwerking gaan.
- De volgende regering moet een bindend groeipad uittekenen voor een ODA-budget van minstens 0,7% van het BNI, ten laatste te behalen tegen 2024.

- Wat niet bijdraagt aan de structurele aanpak van armoede en ongelijkheid in ontwikkelingslanden, mogen de huidige en toekomstige Belgische regeringen niet meetellen als ODA.

De middelen inzetten waarvoor ze moeten dienen: duurzame ontwikkeling

- ODA moet dienen voor de aanpak van armoede en ongelijkheid, met een focus op sectoren die bewezen hebben te werken in deze aanpak zoals onderwijs, gezondheidszorg en sociale bescherming.
- Mensenrechten en open democratie moeten centraal staan.
- Lokaal democratisch eigenaarschap moet gegarandeerd zijn.
- België moet een do no harm-beleid voeren met strikte rode lijnen voor investeringen in migratiemanagement.

Op de korte termijn moet België vragen dat de EU haar steun aan de Libische kustwacht opschort.

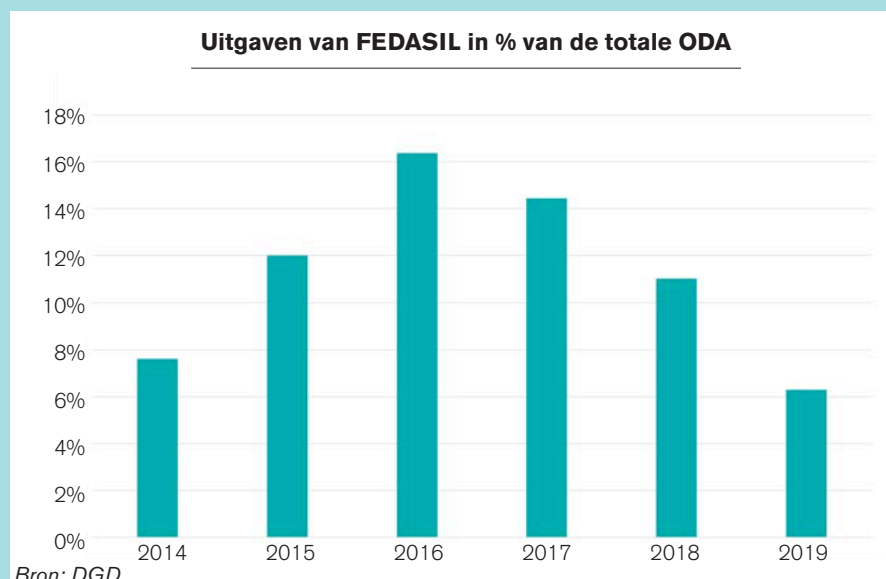
Internationale klimaatfinanciering die naam waardig

- De volgende federale regering moet in samenspraak met de regio's een groeipad uittekenen voor een Belgische bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering van minstens 500 miljoen euro per jaar, ten laatste vanaf 2023. Deze middelen moeten 'nieuw en additioneel' zijn, dus niet wege op de beloofde middelen voor ontwikkelingssamenwerking.
- België moet blijven kiezen voor een focus van de internationale klimaatfinanciering op aanpassing en op de zogenaamd minst ontwikkelde landen, zodat de publieke financiering tegemoet komt aan de grootste behoeften van de kwetsbaarsten.

Vluchtelingenopvang in België: géén ontwikkelingssamenwerking

Het kleine ODA-percentage wordt vervuld met uitgaven die volgens 11.11.11 geen ontwikkelingssamenwerking zijn.

Neem de opvang van vluchtelingen in België. Het is belangrijk dat deze opvang menswaardig gebeurt en met voldoende middelen. Maar dit is geen ontwikkelingssamenwerking. Het is geen structureel antwoord op armoede en ongelijkheid in de wereld. In 2016 ging ruim 16% van de totale Belgische ODA naar de opvang van vluchtelingen in België. Sinds de 'migratiecrisis' luwde, is dat cijfer gedaald. Voor 2019 is dit nog 6,3% van de totale Belgische ODA.

2

TOEGANG TOT UNIVERSELE BASISRECHTEN OP SCHERP

Toegang tot universele basisrechten is geen verhaal van gunsten maar van rechten. Ontwikkelingssamenwerking kan hiervoor een belangrijke hefboom zijn.

Ontwikkelingssamenwerking pakt armoede en ongelijkheid aan. Voor 11.11.11 is dit geen verhaal van gunsten, maar van rechten, die verankerd zijn in internationale, Europese en Belgische wetten en verdragen. Ontwikkelingssamenwerking moet de toegang tot universele basisrechten zoals voeding, gezondheid, onderwijs en een waardige job helpen te garanderen. Ze moet de democratische ruimte helpen te vrijwaren, zodat mensen die rechten kunnen claimen.

Het is echter weinig realistisch te verwachten dat ontwikkelingssamenwerking alleen armoede en ongelijkheid de wereld uit zal helpen. Andere beleidsdomeinen zoals klimaat, migratie, fiscaliteit of handel moeten dezelfde doelen centraal stellen. Er is een coherent beleid voor duurzame ontwikkeling nodig. Daarnaast is er een beleid nodig dat ontwikkelingssamenwerking niet inzet voor de eigen politieke, economische en veiligheidsagenda's. De strijd tegen armoede en ongelijkheid is vandaag echter steeds minder het kompas voor het ontwikkelingsbeleid.

Er zijn uitdagingen genoeg en zoals bij elke grote schok legt de coronapandemie genadeloos de onderliggende crisissen bloot die de kansen voor miljoenen mensen wereldwijd aanvreten. Nog te veel mensen lijden **honger**. Temidden van deze pandemie heeft ongeveer de helft van de wereldbevolking geen **toegang tot essentiële gezondheidszorg**²⁴, 55% geniet geen enkele sociale bescherming²⁵. Deze publieke diensten zijn nochtans essentieel in de strijd tegen armoede en ongelijkheid.

Deze basisrechten claimen wordt in vele landen nog bemoeilijkt door de inkrimping van de ruimte die individuen of groepen hebben om maatschappelijke problemen aan te kaarten en

alternatieven voor te stellen. **Slechts 3% van de wereldbevolking leeft in een open samenleving.** Dit terwijl internationaal onderzoek aangeeft dat samenlevingen met een open democratie minder ongelijkheid, armoede, conflicten en vernietiging van de natuur kennen. Autoritaire regeringen maken echter van de coronacrisis gebruik om via uitzonderingsmaatregelen critici blijvend de mond te snoeren. Tot slot dreigt de coronacrisis de **genderongelijkheid** nog te versterken.

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op deze vier essentiële uitdagingen voor ontwikkelingssamenwerking, waarvan we vinden dat ze extra aandacht vragen van de Belgische regering. De afgelopen jaren focuste het Belgische ontwikkelingsbeleid terecht op een mensenrechtenaanpak. 11.11.11 wil deze aanpak ook toegepast zien in de sectoren die als prioritair voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking gelden en die hun impact bewezen hebben in de strijd tegen armoede en ongelijkheid. De huidige Belgische focus op inclusieve groei, kan voor 11.11.11 pas duurzaam en inclusief zijn als onder meer het recht op waardig werk, sociale bescherming, voedselzekerheid, onderwijs en gezondheid gegarandeerd is.

VOEDSELZEKERHEID

GEMISTE KANSEN

In 2019 hadden meer dan 690 miljoen mensen honger, 135 miljoen riskeerden acute hongersnood²⁶. Dit aantal zal door de impact van de coronacrisis tegen eind 2020 verdubbelen tot 265 miljoen, volgens een projectie van het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties. Nog eens twee miljard mensen zijn ondervoed. 3 miljard mensen kunnen zich geen gevarieerd, gezond dieet veroorloven. Toch zijn er nog steeds te weinig middelen voor de strijd tegen honger, ook in België. Het Belgische beleid zet bovendien te weinig in op voedselzekerheid door duurzame voedselsystemen te ondersteunen.

België onderschrijft het VN-Programma voor Duurzame Ontwikkeling tegen 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling "Geen Honger" (SDG2) die honger wil elimineren, voedselzekerheid realiseren, voeding verbeteren en duurzame landbouw promoten. Dit engagement ten spijt stijgt sinds 2015 het aantal mensen dat lijdt onder honger en ondervoeding. Corona zet de voedselcrisis op scherp. Het Wereldvoedselprogramma waarschuwt voor 'een hongersnood van bijbelse proporties'.

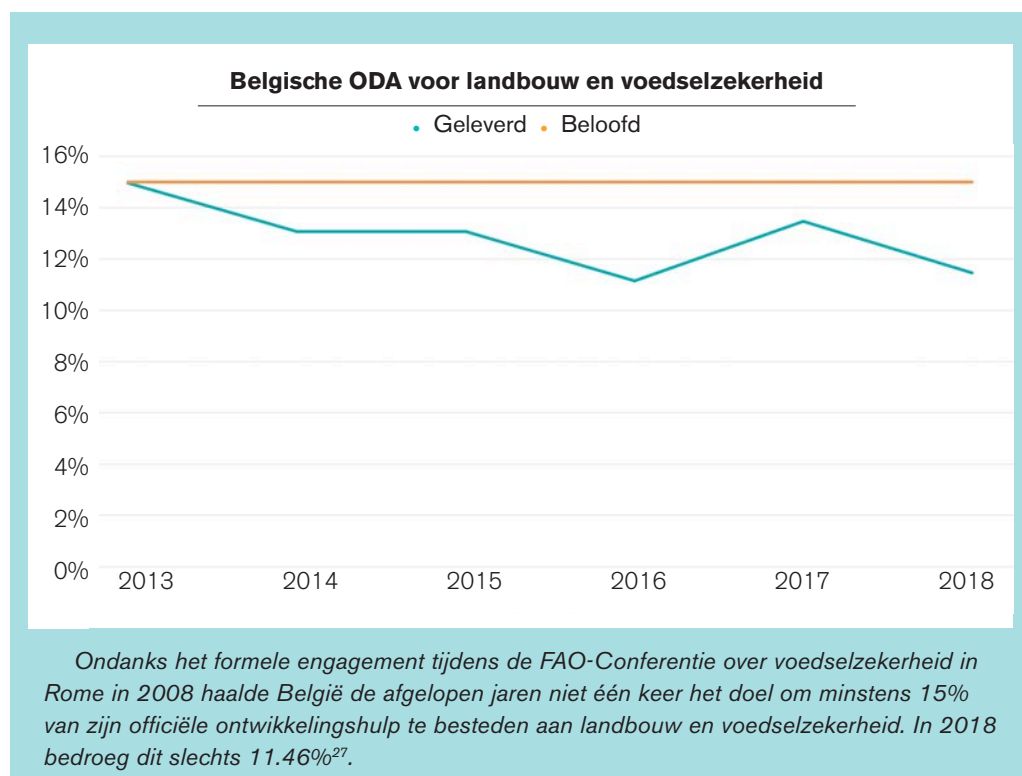
Door de COVID-19-crisis ondervinden we hoe kwetsbaar onze globale, onderling afhankelijke voedselsystemen zijn. De crisis dreigt de al zorgwekkende situatie van honger en ondervoeding nog te verergeren. Onze voedselsystemen hebben een transformatie nodig waarbij voedselzekerheid en de transitie naar agro-ecologische voedselsystemen die voeding produceren op een duurzame en rechtvaardige manier, centraal staan. Dit vergt politieke wil en financiële middelen. Beide blijven voorlopig achterwege.

België had een Fonds voor Voedselzekerheid (BFVZ)²⁸. Dat werd echter opgeheven, volgens de minister van Ontwikkelingssamenwerking om voedselzekerheid te integreren in de globale Belgische ontwikkelingssamenwerking. In een eva-

luatierapport van eind 2019 concludeert de Dienst Bijzondere Evaluatie (DBE) echter dat dit uiteindelijk minder geld voor voedselzekerheid betekent, omdat de financiering van de Nationale Loterij is weggevallen. De beloofde integratie van het thema kwam er niet en de richtlijnen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking voor de nieuwe programma's beloven weinig beterschap. Integendeel,

de DBE vreest dat de uitgaven voor voedselzekerheid en familiale landbouw nog zullen dalen.²⁹

Niet alleen de omvang van de budgetten telt, maar ook de kwaliteit van de investeringen. En die zegt veel over de prioriteiten van de Belgische overheid. De Coalitie tegen de Honger liet onderzoeken welk aandeel van het bedrag dat de Belgische ontwikkelingssamenwerking

investeert in de landbouwsector van ontwikkelingslanden de noodzakelijke agro-ecologische transformatie van voedselsystemen ondersteunt³⁰. Agro-ecologie past ecologische principes toe op de landbouw, op basis van lokaal aanwezige middelen en kennis gecombineerd met wetenschappelijk onderzoek.

De analyse van de Coalitie tegen de Honger is ontvondend: slechts 16% van de financiële steun gaat naar projecten die voedsel produceren op een duurzame en rechtvaardige manier. Dit gaat vooral over programma's van ontwikkelings-ngo's en onderzoeks-

stituten. Van de niet-gouvernementele financiering gaat tot 48% naar agro-ecologie, tegenover 7% van de overheidsfinanciering en slechts 3% van de multilaterale financiering. Deze laatste is nochtans goed voor het leeuwendeel van de Belgische overheidssteun in de landbouwsector, met meer dan 50% van het totale bedrag³¹.

Dit gebrek aan financiële steun voor de agro-ecologie is een gemiste kans, temeer omdat de agro-ecologische transformatie van voedselsystemen heel wat van de Duurzame Ontwikkelingsdoel-

stellingen helpt te realiseren. Er is een bijsturing nodig van de huidige strategie gericht op landbouwondernemerschap door voedselzekerheid weer een prominente plaats te geven in de landbouwstrategie en het recht op voedsel te garanderen.

Wat vraagt 11.11.11?

- België besteedt 15% van de Belgische ODA aan landbouw en voedselzekerheid.
- België maakt een prioriteit van voedselzekerheid en recht op voedsel.
- België hertekent zijn strategie voor ontwikkelingssamenwerking in landbouw- en voedselzekerheidssector en focust op agro-ecologie opdat tegen 2030 SDG2 wordt behaald.

Dit hoofdstuk is een bijdrage van de Coalitie tegen de Honger ³².

GEZONDHEID & SOCIALE BESCHERMING

STIEFMOEDERLIJK BEHANDELD

Investerings in sociale bescherming en gezondheid lonen. Toch zien we dat deze sectoren in 2019 niet de aandacht kregen die ze verdienen, zeker niet op financieel vlak. Er zijn vooral meer publieke inspanningen nodig voor sterke en veerkrachtige sociale sectoren. COVID-19 zet deze uitdaging nog op scherp.

Om tegen 2030 een einde te maken aan armoede en ongelijkheid en te garanderen dat niemand achterblijft, is bewezen dat investeringen in menselijk kapitaal, met inbegrip van sociale bescherming en gezondheid, werken. Ontwikkelingssamenwerking kan een belangrijke hefboom zijn om die basisrechten te realiseren. Toch gingen de laatste jaren te weinig middelen naar deze sectoren, dit zowel internationaal als binnen de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Cijfers

Welke vooruitgang is er?

-36% van de mensen in extreme armoede ontsnapte daaraan dankzij sociale bescherming³³.

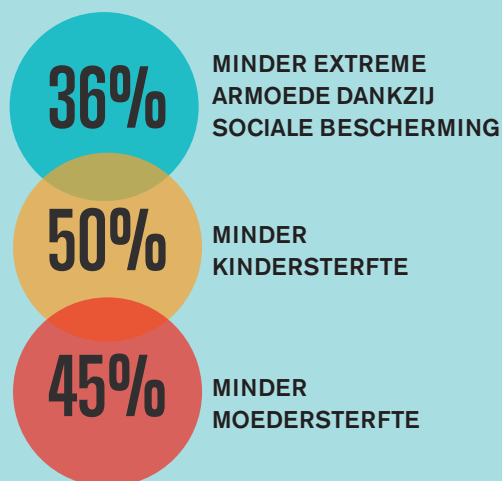
-Het sterftecijfer bij kinderen onder vijf jaar is tussen 1990 en 2015 gehalveerd; de moedersterfte daalde in die periode met 45%³⁴ door investeringen in gezondheidszorg en verbetering van de algemene levensomstandigheden.

Wat is er nog nodig?

- 55% van de wereldbevolking geniet geen enkele sociale bescherming³⁵; 71% (5,2 miljard) is onvoldoende beschermd in de loop van hun leven³⁶.

- Ongeveer de helft van de wereldbevolking heeft geen toegang tot essentiële gezondheidszorg³⁷.

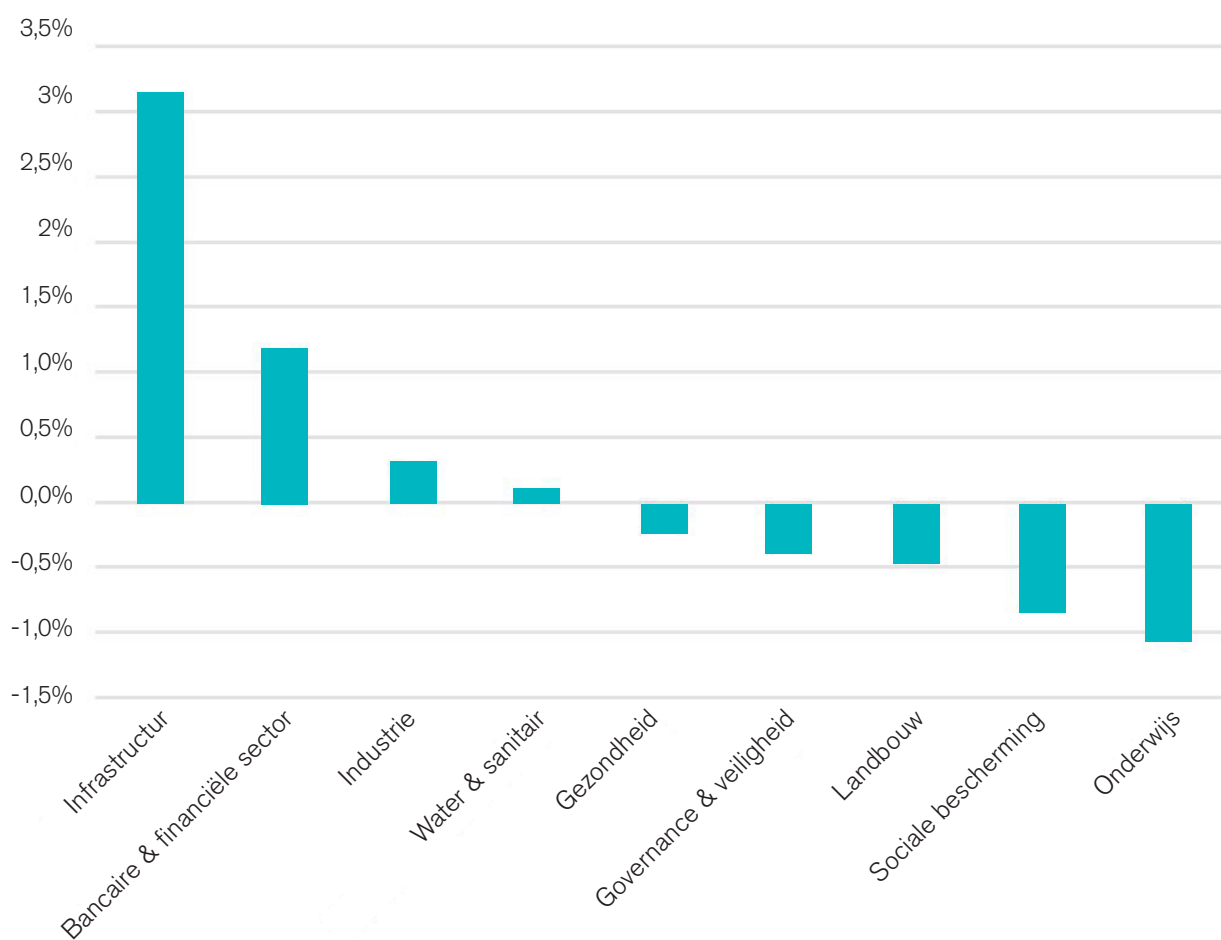
Welke vooruitgang is er?

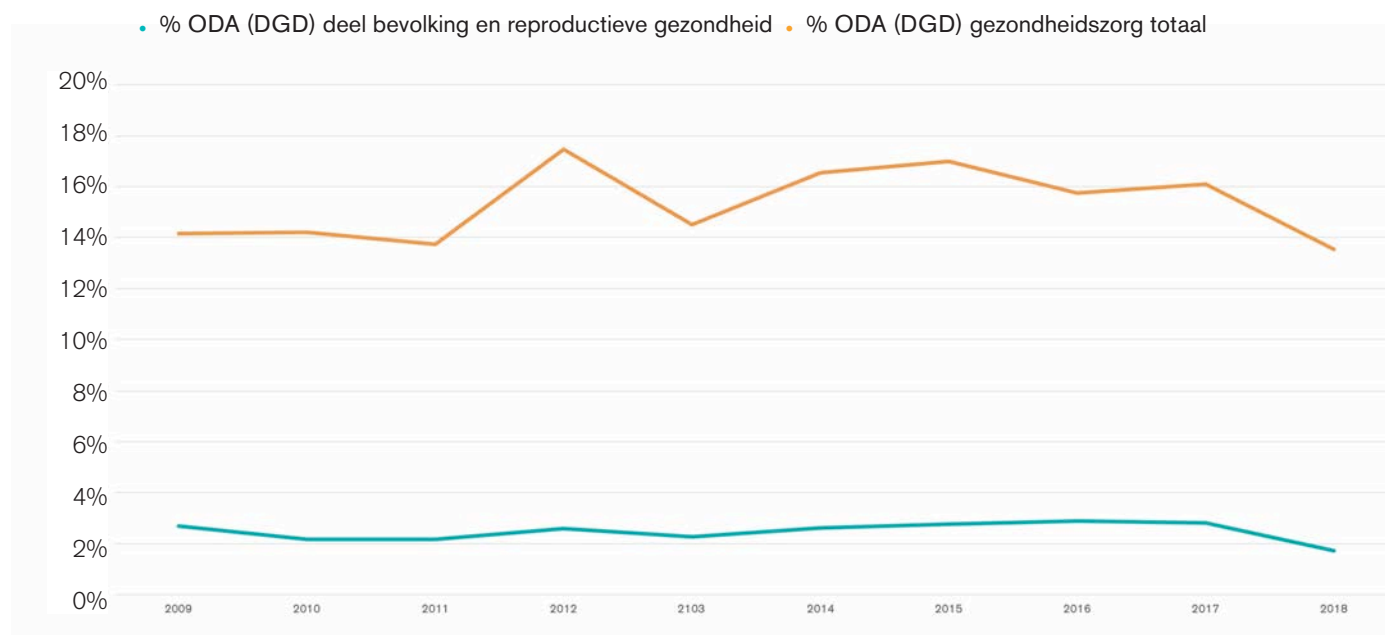
Wat is er nog nodig?

Aandeel sectoren 'menselijk kapitaal' in internationale ODA³⁸

Aandeel gezondheidszorg in ODA België³⁹

In absolute cijfers ging in 2018⁴⁰ 131 miljoen euro van de officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) van België naar gezondheidszorg. Dat is het laagste cijfer in meer dan tien jaar. Ook voor sociale bescherming heeft ontwikkelingssamenwerking niet voldoende middelen veil. Volgens OESO-cijfers is er voor België een daling van 8,8 miljoen dollar in 2009 tot 1,9 miljoen dollar in 2018. Ook een bredere analyse van de bestedingen per relevante sector en actor toont een dalende tendens⁴¹.

De coronapandemie en de economische gevolgen ervan tonen nochtans dat universele toegang tot gezondheidszorg en sociale bescherming geen luxe zijn. Ze zijn een recht en een noodzaak om deze crisis te kunnen trotseren⁴². De coronacrisis bedreigt bovendien de voorlopige resultaten van Agenda 2030. De VN roept in het recentste vooruitgangrapport van de SDGs op tot een wereldwijde gecoördineerde inspanning om landen in nood te ondersteunen. Zo zijn volgens de VN hogere uitgaven voor gezondheidsstelsels nodig, naast alomvattende gezondheidsstrategieën in ontwikkelingslanden⁴³.

Als we kijken naar de internationale trends dan zien we echter dat er andere prioriteiten worden gesteld. Bepaalde internationale experts en beleidsmakers pleiten ervoor om het economisch herstel na Covid-19 meer te financieren via ontwikkelingsbanken en private financiering⁴⁴. Hoewel voorlopig nog beperkt in het totale ODA-volume planden verschillende donoren net voor de crisis al om ontwikkelingsfinanciering als hefboom voor private investeringen verder op te schalen⁴⁵. Donoren hopen zo, zeker ook na de crisis, extra middelen te creëren. Ontwikkelingsbanken zijn volgens voorstanders dan weer het best geplaatst om

de private sector te steunen en te redden in ontwikkelingslanden waar overheden die middelen niet hebben⁴⁶. Eurodad, het Europese netwerk over schulden en ontwikkeling, heeft hier bedenkingen bij⁴⁷. Dat ontwikkelingsbanken ontwikkelingseconomieën via een relance-aanpak kunnen transformeren lijkt onrealistisch⁴⁸. Ook dreigen ze de voorkeur voor bepaalde sectoren (vooral productieve sectoren) en landen (vooral middeninkomenslanden en opkomende economieën), te versterken. Bovendien dreigen private investeerders zo hun entree te maken in het hart van de Covid-19-sectoren, zoals de gezondheidssector en andere sociale sectoren. Het kan echter niet de bedoeling zijn dat ODA met haar doelstelling om basisrechten te garanderen voor iedereen, bijdraagt aan het commercialiseren van publieke en sociale diensten⁴⁹.

Ook België volgt voorlopig in zijn Covid-19-aanpak de lijn om een groot deel van de middelen in te zetten op de private sector. Het wendt bestaande middelen flexibel aan om 20 miljoen euro extra te kunnen geven aan de Belgische Investeringsbank voor Ontwikkelings-samenwerking⁵⁰. In de communicatie over het SDG Frontier Fund, een nieuw blending-instrument⁵¹, wordt ook de link gemaakt met de nood aan kapitaal van kmo's in Afrika en Azië om de crisis te overleven⁵². Een ander recent opgericht multi-actoren-instrument, het Business Partnership Facility, dat partnerschappen tussen bedrijven en de burgersamenleving steunt en dat private financiële inbreng vereist, krijgt 2,5 miljoen euro extra ODA middelen naar aanleiding van de coronacrisis⁵³.

Armoede en (gezondheids)ongelijkheid enkel via economische groei en de private sector aanpakken zal onvoldoende en ondoelmatig zijn, ook in deze coronacrisis. De middelen voor

investeringen in en via de private sector zijn niet genoeg. Daarnaast zijn publieke inspanningen voor sterke en veerkrachtige sociale en gezondheidssystemen nodig. De toenemende aandacht voor de rol van de private sector in ODA mag de aandacht hiervan niet afleiden of doen verwateren.

“Armoede en ongelijkheid enkel via economische groei en de private sector aanpakken zal onvoldoende en ondoelmatig zijn, ook in deze coronacrisis.”

Meer dan geld alleen: het belang van goed beleid

Op papier zit het wel snor met de strategische keuze voor gezondheid in de officiële Belgische ontwikkelingssamenwerking. Ze is vastgelegd in verschillende beleidsnota's, waarbij de rechtenbenadering een duidelijke plaats gekregen heeft. België engageerde zich om SDG3 "Goede Gezondheid en Welzijn" te realiseren en is een officiële partner van UHC2030, een multistakeholderplatform dat universele toegang tot gezondheidszorg wil garanderen door gezondheidssystemen

te versterken. Al stellen we vast dat in de nieuwe partnerschapsakkoorden nergens de kaart is getrokken van de versterking van fragiele gezondheidssystemen.

De coronacrisis stelt het belang van de gezondheidszorg op scherp. Vrij snel werkte de Belgische administratie een strategienota uit om richting te geven aan het antwoord van de Belgische ontwikkelingssamenwerking in de partnerlanden, mét input van de civiele maatschappij.

De ondersteuning van fragiele gezondheidssystemen staat weer bovenaan de prioriteitenlijst. Een goede zaak. Toch mist de nota een bredere invalshoek, zoals het belang van een rechtenbenadering en een lange termijnvisie.

Voor sociale bescherming is er geen strategienota. Het brede middenveld vraagt nochtans, net als het parlement (2016), om sociale bescherming een centralere plaats te geven in de Belgische internationale samenwerking. Er ligt

een 'reflectienota' klaar⁵⁴ waarop een Belgisch beleid zich kan baseren. Die wordt breed gedragen door alle actoren. Alleen krijgt hij tot nog toe geen officieel statuut. Dat is nodig, zodat de Belgische vertegenwoordigers in de partnerlanden en bij de internationale organisaties weten welke principes ze moeten verdedigen. Enkel door meer werk te maken van volwaardige systemen van sociale bescherming worden samenlevingen weerbaar tegen moeilijker periodes als vandaag⁵⁵.

Wat vraagt 11.11.11?

- België geeft bijkomende steun voor publieke gezondheidssystemen in ontwikkelingslanden. Dit mag niet ten koste gaan van bestaande programma's.
- België waakt over de universele toegang tot een behandeling of vaccin voor Covid-19.
- België investeert meer in (universele) sociale bescherming voor iedereen, zowel financieel als inhoudelijk door het opstellen van een strategie. Valoriseer daarbij de expertise van de Belgische Dialoog over Universele Sociale Bescherming (USP 2030) en faciliteer de samenwerking over de verschillen-

de kanalen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking heen.

- België bouwt de nodige garanties en criteria in daar waar ODA ingezet wordt voor subsidies aan bedrijven om private investeringen te mobiliseren: principe van ongebonden hulp, aantoonbare impact op het vlak van duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding; de garantie dat ontwikkelingsgeld niet ingezet wordt voor het (deels of geheel) commercialiseren van publieke diensten; bindende voorwaarden voor efficiënte ontwikkeling en respect voor internationale sociale normen en milieustandaarden.

Dit hoofdstuk kwam tot stand in samenwerking met experts van WSM, Viva Salud, Memisa en Dokters van de Wereld.

KRIMPENDE RUIJTE

HET KRITISCHE MIDDENVELD ONDER DRUK

De inkrimping van de civiele ruimte versnelde in 2019. Autoritaire machthebbers en geaffilieerde groepen worden brutaler. In de coronacrisis zien ze nu een kans om via uitzonderingsmaatregelen critici blijvend de mond te snoeren. Ondanks de gevolgen voor duurzame en inclusieve ontwikkeling is de internationale tegenbeweging op achtervolgen aangewezen. Daar waar de overheden tekortschieten, proberen ngo's met beperkte middelen de civiele ruimte te claimen.

In Ethiopië sneuvelde in januari 2019, onder druk van aanhoudende burgerprotesten, een omstreden wettelijke bepaling die elke Ethiopische organisatie die meer dan tien procent van haar financiering uit het buitenland haalt, als een 'buitenlandse ngo' beschouwde. Dat label sloot deze organisaties automatisch uit van activiteiten over mensenrechten en sociale rechtvaardigheid. Er zijn nog steeds grote beperkingen voor ngo's in Ethiopië. Maar de aanpassing was een lichtpuntje in de pogingen om civiele ruimte te heroveren. In vele andere landen werd vooral terrein verloren.

In 2019 leefden volgens CIVICUS, de wereldwijde koepelorganisatie voor burgeractie en middenveld, slechts 280 miljoen mensen in een vrije samenleving. Onder het mom van het dominante veiligheidsdenken verfijnden regeringen hun instrumentarium om de bewegingsruimte van middenveldorganisaties en burgeractivisten in te perken: administratieve obstakels (registreren), financieel droogleggen (taksen, moeilijker maken om geld te ontvangen), wettelijke beperkingen, geweld. Ze zochten inspiratie voor legale en paralegale kunstgrepen bij elkaar. Ze vonden bondgenoten in ideologisch geaffilieerde groepen die met (online)lastercampagnes, intimidatie en geweld het middenveld het werken verder bemoeilijken.

Onder het Churchilliaanse motto '*never waste a good crisis*' maken ze nu gebruik van de COVID-19-crisis en de economische en sociale gevolgen om de civiele ruimte (verder) in te perken. Noodwetten, vaak uitgevaardigd voor onbepaalde duur en zonder toezicht, worden gebruikt om critici van de regeringsaanpak van de coronacrisis de mond te snoeren. Internetcensuur, digitale surveillance waarmee de locatie

van mensen getraceerd kan worden: het virus biedt 'leerkansen' voor (aspirant-) autoritaire regimes. In Peru bijvoorbeeld mag de politie bij het handhaven van coronamaatregelen naar eigen inzicht geweld inzetten. Bolivia maakte 'desinformatie' over Covid-19 strafbaar en gebruikte dat decreet vervolgens om opposanten achter tralies te zetten. Het risico bestaat dat veel van deze maatregelen na de pandemie niet worden teruggeschroefd.

Laster als wapen

In 2019 deed 11.11.11 onderzoek naar de desinformatiecampagne in Israël van de overheid en pro-bezettinggroepen tegen de Palestijnse en Israëlische civiele maatschappij. Activisten en organisaties worden opgesloten en vervolgd en zien hun bewegingsruimte wettelijk ingeperkt. Ze zijn vooral ook het slachtoffer van steeds intensere (online)

lastercampagnes met vage en ongefundeerde beschuldigingen van antisemitisme of banden met terreurorganisaties, zo blijkt uit het rapport *Occupation and Shrinking Civil Space*⁵⁶ (Januari 2020). Deze beschuldigingen moeten hun geloofwaardigheid bij de bevolking en bij Europese donoren ondermijnen; het ontkrachten ervan zuigt bovendien energie weg

van kernactiviteiten. De lastercampagnes worden ook gebruikt om Europese landen onder druk te zetten om hun politieke en financiële steun aan ngo's stop te zetten. Een aantal Europese landen is gezwicht, en ook België is een doelwit. Ministers Philippe Goffin (Buitenlandse Zaken) en Alexander De Croo (Ontwikkelingssamenwerking) maakten in

de eerste helft van 2020 op verschillende momenten duidelijk dat België Palestijnse en Israëlische middenveldorganisaties zal blijven steunen, en dat ze beseffen dat dergelijke organisaties het slachtoffer zijn van een doelgerichte campagne om hen in diskrediet te brengen. Dit was een sterk en positief signaal volgens 11.11.11.

Niet alleen mensenrechtenactivisten en -organisaties worden gevisieerd, ook vakbondslui, journalisten, bloggers, anti-corruptie- of milieuactivisten en steeds vaker ook humanitaire en ontwikkelingsorganisaties zitten in het vizier. Op alle niveaus – lokaal, nationaal, regionaal, internationaal – wordt de tegenbeweging georganiseerd. Maar deze tegenkrachten, stelt het European Centre for Development Policy Management in *Claiming back civic space – Approaches fit for the 2020's*, zijn op achtervolgen aangewezen.

Regeringen spelen handig in op de afkeer bij hun bevolking voor 'buitenlandse inmenging' en schilderen middenveldorganisaties af als 'handpoppen' van donoren, wat hun legitimiteit en geloofwaardigheid ondermijnt. Ze leggen ontwikkelings- en humanitaire partners

50

Meer dan 50 landen hebben de afgelopen jaren wetgeving geïntroduceerd die het moeilijker maakt voor het middenveld om zich te registreren, activiteiten te organiseren of financiering te bekomen

beperkingen op, sturen welke soort programma's ze mogen steunen, treden humanitaire wetgeving met de voeten en beperken politieke dialoog. Internationale ngo's trekken weg, lokale partners zijn

in hun voortbestaan bedreigd of moeten, om stand te houden, onder de radar duiken en zich terugplooiën op dienstverlening in plaats van *advocacy*.

Inspanningen van internationale donoren om het middenveld overeind te houden of te versterken zijn eenmalig, voorzichtig en versnipperd, met een beperkte horizon. Dat is ook zo voor België. De inkrimping van de civiele ruimte is een complex dossier dat verschillende beleidsdomeinen en beslissingsniveaus overspant. De analyses liggen er. Het ontbreekt echter – op het niveau van landen en internationale instellingen – aan een strategische visie, een coherente en gecoördineerde aanpak en een doorgedreven frontvorming om mee te zorgen voor een gunstiger klimaat voor het middenveld, en aan de politieke wil om dit vast te houden.

Donorlanden moeten hun strategieën aanpassen in het licht van nieuwe, meer vloeiende, vaak informelere en digitale organisatievormen die inspelen op de groeiende beperkingen op de vrijheid van meningsuiting, vergadering en bijeenkomst. Er is behoefte aan vernieuwende en flexibelere vormen van financiering om de pogingen om ngo's droog te leggen te counteren, bijvoorbeeld met noodfondsen om mensenrechtenverdedigers in gevaar te beschermen. Aan soepelere vereisten van verslaggeving en toerekenbaarheid zodat ngo's zich vlotter kunnen aanpassen aan de krimpende ruimte.

Internationale privédonoren en ngo's moeten meer coalities bouwen met andere ngo's en bewegingen, parlementen,

lokale overheden, media en de private sector, in plaats van eenzijdig te focussen op de eigen partners. Ze moeten meer gelijkwaardige politieke partnerschappen aangaan met lokale actoren door te investeren in hun veiligheid en stevigheid in plaats van de risico's aan hen uit te besteden. Wat nodig is, is een *whole of society*-aanpak.

De Belgische ontwikkelingssamenwerking zette het belang van civiele ruimte hoger op de politieke agenda in 2019 door een studie bij de denktank ECDPM te bestellen en een studiedag te organiseren. Belangrijk is dat een nieuwe regering met de uitkomsten aan de slag gaat.

Wat vraagt 11.11.11?

Met de campagne *Changemakers* in 2019, die in 2020 doorloopt, zet 11.11.11 *changemakers* in de kijker, individuen, organisaties en bewegingen die een stem geven aan stemlozen, problemen aankaarten en werk maken van alternatieven. Dit hebben ze volgens 11.11.11 nodig om hun cruciale rol in duurzame ontwikkeling en goed bestuur te spelen:

- Maak van de strijd tegen de krimpende ruimte een prioriteit in het Belgische ontwikkelingsbeleid, coördineer dit beleid en maak daarvoor de nodige (innovatieve) financiering vrij.
- Verdedig deze boodschap op alle niveaus: van het Europese Parlement, de federale regering, de Kamer van Volksvertegenwoordigers tot samenwerkingsakkoorden met andere landen.
- Geef changemakers een stem in het debat. Bescherm hen maximaal.

Allianties onmisbaar tegen krimpende ruimte

België maakte de afgelopen jaren de keuze om met ontwikkelingssamenwerking in te zetten op de minst ontwikkelde en meest fragiele contexten. Dit is een goeie zaak en een opsteker in een internationale context waar dit te weinig gebeurt. Wel duikt meteen de vraag op hoe je in deze moeilijke contexten impact kan genereren. Geen evidente vraag, voor geen van de actoren van ontwikkelingssa-

menwerking. De afgelopen jaren bleek de inzet via de bilaterale samenwerking geen sinecure, maar wel noodzakelijk om duurzame ontwikkeling te bevorderen. Er werd ook geopteerd om het middenveld te steunen als alternatief voor bilaterale hulp: hoe uitvoerbaar is dat in een krimpende of gesloten civiele ruimte?

Tien jaar deed het regime van Pierre Nkurunziza in Burundi erover om

de civiele ruimte die na de oorlog van de jaren negentig was opengebloeid, dicht te slaan. In die tien jaar probeerde België met de dubbele hefboom van toekennen en inhouden van bilaterale hulp en diplomatieke druk de deur weer open te wrikken. Dit wortel- en stokbeleid botste echter op een verrassend weerbaar regime. België's ontwikkelingsbeleid heeft een duidelijke strategische visie en concrete hand-

vaten nodig voor hoe de krimpende civiele ruimte te ondersteunen in een autoritaire context, evenals een geïntegreerde interdepartementale aanpak en meer analysecapaciteit. Er is ook nood aan meer diplomatieke samenwerking en een coördinerende rol van de EU, en voor allianties met sterke spelers en instellingen in de regio.

GENDER

EEN PRIORITEIT IN DE BELGISCHE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING?

De Belgische minister van Ontwikkelingssamenwerking maakt van gender een politieke prioriteit en neemt internationaal een gewaardeerde voortrekkersrol in. Kwalitatieve gegevens en een analyse van de resultaten voor gender in de Belgische ontwikkelingssamenwerking ontbreken echter, waardoor de praktische impact onduidelijk is. Door te investeren in verantwoording, monitoring, targets, meer en betere financiering en participatie kan de Belgische ontwikkelingssamenwerking gender beter integreren.

België positioneert zich de laatste jaren op internationaal niveau als de verdediger van gendergelijkheid en *empowerment* van vrouwen en meisjes. De Belgische minister van Ontwikkelingssamenwerking maakte van gender een politieke prioriteit, met een strategische nota en een genderactieplan⁵⁷. Daarnaast is België een van de trekkers van 'She Decides'⁵⁸, de campagne voor financiële middelen voor seksuele en reproductieve rechten en gezondheid. Twee pluimen die de Belgische overheid op haar hoed stak in de rapportage naar aanleiding van de 25ste verjaardag van de Verklaring van Peking⁵⁹.

Ons land moest wel een versnelling hoger schakelen na de evaluatie van *Gender en Ontwikkeling in de Belgische Samenwerking* in 2014⁶⁰. België verbindt zich er nu toe om gender te blijven integreren in alle steunmaatregelen voor ontwikkelingssamenwerking en te zorgen voor voldoende middelen voor activiteiten en projecten voor vrouwen en meisjes. Ook tijdens de COVID-19-pandemie toont België zich solidair met vrouwen en meisjes. Achtenvijftig landen, waaronder ook België, roepen regeringen wereldwijd op om extra aandacht te hebben voor vrouwen en meisjes tijdens deze crisis en seksuele en reproductieve rechten te prioriteren.⁶¹

Mooie ambities, maar volgen de resultaten? In het Belgische Beijing+25-rapport en in de jaarverslagen van Ontwikkelingssamenwerking ontbreken kwalitatieve gegevens en een analyse van de resultaten voor vrouwenrechten van de Belgische interventies. Er is te weinig informatie om initiatieven zoals She Decides of #ShelsEqual door te lichten. Zijn vrouwenrechtenorganisaties als partner betrokken bij de multilaterale organisaties die Belgische middelen ontvangen? Wat is het effect van de Belgische interventies op vrouwen- en meisjesrechten, op genderstereotypen en machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen? Hebben vrouwen en meisjes meer controle over de middelen? Omdat cijfers en analyse ontbreken, is het moeilijk inschatten of de resultaten de ambitie van de minister van Ontwikkelingssamenwerking volgen.

Volgens Sensoa, het expertisecentrum seksuele gezondheid, viel het aandeel van gezondheid en reproductieve gezondheid in de totale uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking in 2018 terug tot 11%, het laagste percentage in vier jaar. Recentere cijfers van de financiering van seksuele en reproductieve gezondheid en gender zijn niet beschikbaar, maar de cijfers weerspiegelen niet de politieke ambitie van de afgelopen jaren.

Het is onduidelijk hoe ver België af staat van de doelstelling van het Europese genderactieplan dat 85% van alle nieuwe programma's zich richt op gendergelijkheid en empowerment van vrouwen⁶². Volgens de OESO-gendermarkers is 57% van de Belgische bilaterale⁶³ gericht op gendergelijkheid; 5,9% heeft de gelijkheid van mannen en vrouwen als hoofddoel. Deze gendermarkers zijn momenteel het enige instrument om de politieke en financiële verbintenissen voor gendergelijkheid in ontwikkelingssamenwerking op te volgen. Nadeel is dat deze markers weinig zeggen over de kwaliteit van de gerapporteerde activiteiten. België investeert niet in een kwalitatieve analyse van deze gendermarkers. We hebben dus geen zicht op de impact van de Belgische ontwikkelingssamenwerking op het vlak van gender. Dit betekent ook dat er niet kan bijgestuurd worden als dat nodig is.

Een ander pijnpunt is dat de verschillende beleidsinstrumenten voor meer gendergelijkheid door ontwikkelingssamenwerking niet altijd goed op elkaar zijn afgestemd. Er moet een duidelijkere koppeling zijn tussen de indicatoren in het genderactieplan, de doelstellingen van de genderstrategienota en het internationale engagement van België om Agenda 2030 voor Duurzame Ontwik-

Wat vraagt 11.11.11?

- Dat gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes een politieke prioriteit zijn voor België zien we weerspiegeld in de cijfers en impact.
- België investeert in een verantwoordingsmechanisme om de vooruitgang op het gebied van de rechten van vrouwen en de integratie van gender in alle beleidsdomeinen te monitoren.
- 85% van de ontwikkelingssamenwerking versterkt gendergelijkheid, en 20% van de middelen gaat naar specifieke projecten voor de

gelijkheid van mannen en vrouwen. België investeert in een onafhankelijke evaluatie van het genderbeleid (strategienota gender en het bijhorende actieplan) via de Dienst Bijzonder Evaluatie. Dit laat toe om deze in het licht van de doelstellingen van Agenda 2030 te herbekijken en te komen tot een geïntegreerde aanpak.

- Vrouwenbewegingen en organisaties die investeren in gender hier en in de partnerlanden worden erkend als experts die noodzakelijk zijn voor een doeltreffend beleid op maat van lokale noden.

keling te realiseren en gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes mee te realiseren tegen 2030⁶⁴. Het Europese genderactieplan wordt op dit moment heronderhandeld. Het is belangrijk dat ook België extra engagement toont en zich verbindt tot specifieke financiële indicatoren voor gender. Zo pleit 11.11.11 er samen met de Europese ngo-koepel CONCORD voor dat 85% van de hulp naar programma's gaat die gender als belangrijk of als hoofddoel hebben. Binnen deze bredere belofte van 85% moet 20% van de ODA naar programma's met gender als hoofddoel gaan.⁶⁵

Tot slot zijn blijvende inspanningen nodig voor een gedragen beleid. Dit betekent dat vrouwenrechtenorganisaties en organisaties die investeren in gender het beleid mee vormgeven, hier en in de partnerlanden. Lokale expertise identificeren en valoriseren is noodzakelijk om efficiënt in te spelen op lokale behoeften. Dit zonder afbreuk te doen aan het garanderen van de fundamentele rechten van personen. Enkel door goed af te stemmen op de lokale context zijn acties passend en haalbaar, en worden ze aanvaard en effectief uitgevoerd.

3

ONTWIKKELINGS- SAMENWERKING TREKT HET NIET ALLEEN

Ontwikkelingssamenwerking is nodig. Maar ze kan de strijd tegen armoede, ongelijkheden en de ambitie om duurzame ontwikkeling mogelijk te maken, niet in haar eentje voeren. Ook vele andere beleidsdomeinen dragen een verantwoordelijkheid.

BELEIDSCOHERENTIE VOOR (DUURZAME) ONTWIKKELING

KLOOF TUSSEN THEORIE EN PRAKTIJK

Armoede en ongelijkheid de wereld uit helpen: hiervoor zijn vooral beleidsdomeinen zoals klimaat, migratie, fiscaliteit of handel nodig. Ontwikkelingssamenwerking kan in dit geheel een hefboom zijn, maar kan die agenda absoluut niet alleen trekken. Er is met andere woorden behoefte aan een coherent beleid voor duurzame ontwikkeling, waarbij zoveel mogelijk beleidsdomeinen diezelfde doelen centraal stellen. Beleidscoherentie voor ontwikkeling is al sinds 1992 verankerd in Europese verdragen, sinds 2013 in de Belgische wetgeving. In theorie waken Europese overheden er dus over dat andere domeinen hun beleid voor duurzame ontwikkeling niet doorkruisen. In de praktijk wil dat niet altijd lukken. Het recente handelsakkoord tussen de Europese Unie en de Mercosurlanden is een typevoorbeeld.

In juni 2019 pakte de Europese Commissie uit met een principiële akkoord over de handel tussen de Europese Unie en Mercosur (Brazilië, Argentinië, Uruguay en Paraguay). Vanuit het standpunt van duurzame ontwikkeling en respect voor de mensenrechten en sociale rechten laat dit akkoord veel te wensen over.

Mercosurlanden maken in hun landbouw massaal gebruik van GGO's, antibiotica en pesticiden, inclusief pesticiden die in de EU niet zijn toegelaten en/of die in illegale omstandigheden worden geproduceerd. Deze praktijken schaden het milieu en de lokale bevolking. Toch voorziet het EU-Mercosurakkoord in minder grenscontroles bij invoer in Europa om de handel te faciliteren en kosten te beperken. Het wordt zo dus moeilijker om overtredingen van de Europese normen op te sporen en aan te pakken.

De massale Europese invoer van soja en rundsvlees uit de Mercosur versnelt de ontbossing van het Amazonewoud en aangrenzende gebieden zoals de Cerrado en de Chaco. Tegelijk houdt de

ingevoerde soja in Europa een industriële landbouw in stand die het milieu zwaar belast. De invoer van goedkoop rundsvlees ondermijnt een duurzamere veeteelt in Europa. Het EU-Mercosurakkoord versterkt deze tendensen.

Toegegeven, het akkoord bevat een hoofdstuk Duurzame Ontwikkeling, en wel aan het eind. Maar dat hoofdstuk doet niets af aan de handelsafspraken. Het gaat over dialoog en samenwerking over internationale overeenkomsten over milieu- en arbeidsnormen waar beide partijen bij aangesloten zijn, het verplicht de deelnemende landen tot niets. Het akkoord bevat geen mechanisme om respect voor milieu en rechten af te dwingen. Mercosurlanden hebben verscheidene Internationale Arbeidsconventies niet geratificeerd en ze worden daartoe ook niet verplicht.

Ook de verwijzing naar de naleving van het Klimaatakkoord van Parijs en het gebruik van het voorzorgsprincipe bij regelgeving belandden in dit hoofdstuk. De paragraaf over de strijd tegen ontbossing

is ontstellend zwak, met vage bewoordingen die weinig toepasbare waarde hebben. Dit alles versterkt de indruk dat de EU deze lucratieve *deal* niet in het gedrang wilde brengen door te drukken op gevoelige plekken.

Daarbij komt nog dat er op geen enkele manier gereageerd wordt op de situatie van de mensenrechten bij de grootste partner van dit handelsblok, Brazilië. Het gaat daar van kwaad naar erger sinds het aantreden van de extreemrechtse Jair Bolsonaro als president begin 2019. Toch koos de EU er niet voor om het akkoord uit te stellen of voorafgaandelijke voorwaarden op te leggen.

Het nieuwe EU-Mercosurakkoord is een typevoorbeeld van wat er gebeurt wanneer er geen *beleidscoherentie voor ontwikkeling* is (beter bekend als PCD, de Engelse afkorting voor *Policy Coherence for Development*). PCD betekent dat elk beleid dat gevolgen kan hebben voor ontwikkelingslanden rekening moet houden met de doelen van ontwik-

kelingssamenwerking, de strijd tegen armoede en ongelijkheid. Een overheid kan een beleid op het ene domein niet tegenwerken met haar beleid op een ander domein.

PCD is verankerd in Europese verdragen sinds 1992 en opgenomen in de Belgische wet op de Ontwikkelingssamenwerking sinds 2013. Het maakt deel uit van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties, waardoor er sindsdien sprake is van '*policy coherence for sustainable development*' (PCSD). Dit is breder dan PCD, het vereist coherentie tussen de economische, sociale en ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling in eigen land én elders, voor de huidige generatie én de volgende. Kortom, een voortdurende zorg voor een leefbare planeet voor iedereen. PCD is dus een deel van PCSD.

De regering Di Rupo (2011-2014) had een structuur opgezet om PCD te bewaken, maar de volgende regering heeft dit potentieel niet benut, maar integendeel ontmanteld. Een minister van ontwikkelings-samenwerking die tegelijkertijd vice-premier is, was de afgelopen legislatuur nochtans een opportuniteit om de coherentie voor ontwikkeling te bewaken. Soms is dat gebeurd, bijvoorbeeld de gedeelde voorgedragen tussen Ontwikkelingssamenwerking en Financiën bij de Wereldbank en de aangenomen wet op aasgierfondsen. Maar er is weinig of niets gedaan om de bestaande instrumenten te laten werken.

De regering verkoos de *Comprehensive Approach*⁶⁶ (CA) voor een coherent en doeltreffend Belgisch buitenlands beleid. Die aanpak kan

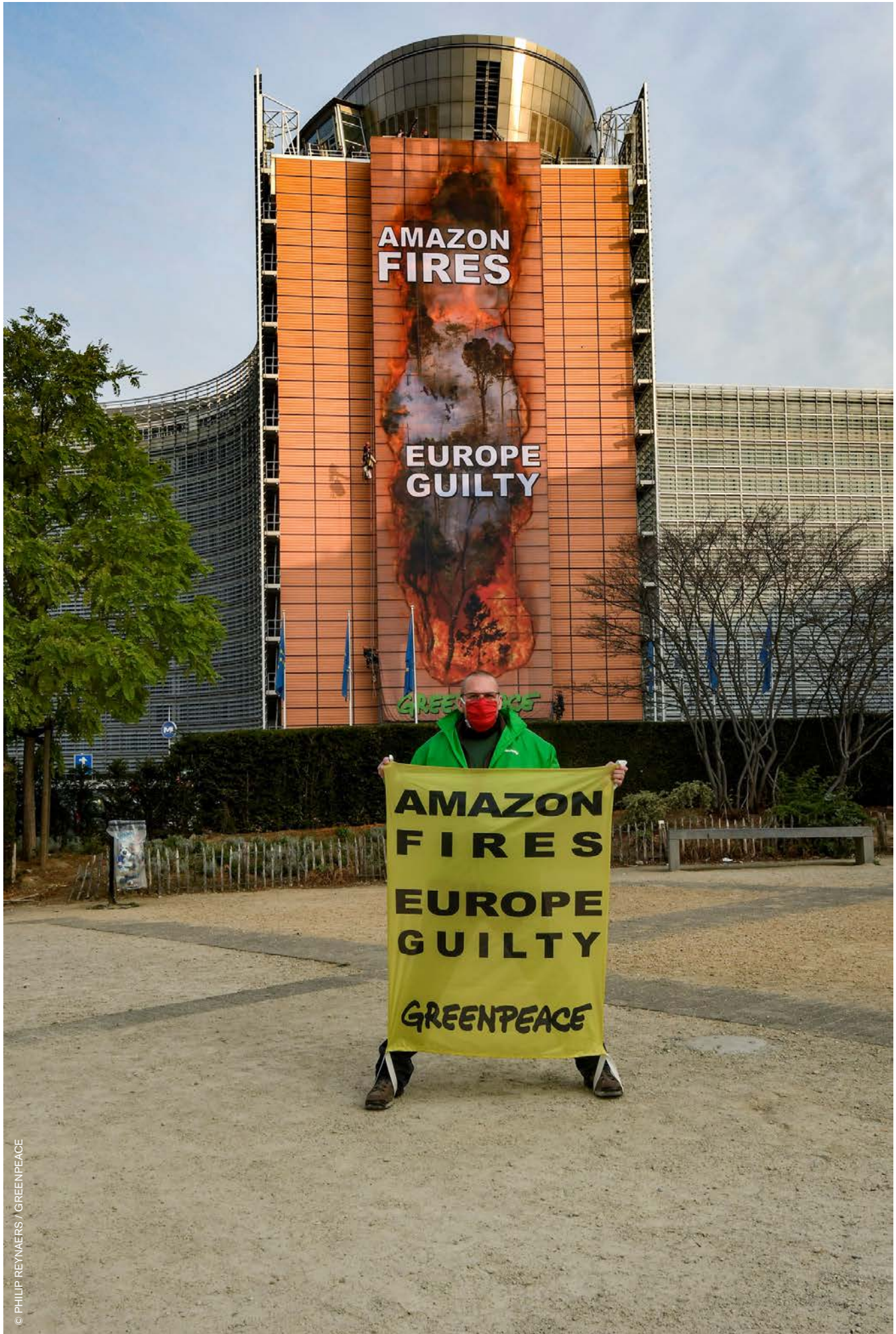
de coherentie en samenwerking bevorderen, maar hij heeft niet per se dezelfde finaliteit als ontwikkelings-samenwerking of de Agenda 2030. In tegenstelling tot PCSD heeft de CA ook geen wettelijke basis, in België noch internationaal. CA staat wel in een nieuw wetsontwerp over Ontwikkelingssamenwerking dat werd ingediend in 2019, maar nadien weer werd teruggetrokken. Daarin is PCSD ondergeschikt aan CA en niet andersom⁶⁷.

Het valt af te wachten wat de nieuwe regering met de reeds wettelijk verankerde structuur doet. In juni 2019 eindigde het mandaat van de Belgische Adviesraad Beleidscoherentie voor Ontwikkeling (ABCO). De huidige minister besliste om de vernieuwing over te laten aan een volwaardige regering. In het laatste advies maakte de Adviesraad een bilan van de afgelopen vijf jaar en deed aanbevelingen voor de toekomst⁶⁸.

Ondertussen sleutelen de Europese Commissie en de OESO sinds september 2015 aan een werkbare toepassing van PCSD⁶⁹. 11.11.11 hoopt dat België zich inschakelt in die dynamiek en zijn complexe staatsstructuur effectief richt op de verwezenlijking van de mondiale agenda voor duurzame ontwikkeling. En dat de kloof tussen engagement en realisatie, zoals blijkt uit het handelsakkoord tussen de EU en de Mercosur, wordt gedicht.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- De regering zorgt voor adequate mechanismen en middelen om beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling te verzekeren in elk beleid dat een impact kan hebben op ontwikkelingslanden.
- De regering herbevestigt het mandaat van de Adviesraad Beleidscoherentie en benoemt nieuwe leden.
- Elke andere zoektocht naar meer samenwerking en coherentie moet in functie staan van duurzame ontwikkeling en de toets van beleidscoherentie voor ontwikkeling doorstaan.

FINANCIERING VOOR ONTWIKKELING

ODA IS EEN BELANGRIJKE, MAAR NIET DE ENIGE GELDSTROOM

Ook op financieel vlak trekt de officiële ontwikkelingssamenwerking (ODA) het niet alleen. Andere internationaal herverdelende geldstromen zijn belangrijk en worden dat steeds meer: klimaatfinanciering, domestic resources mobilisation (DRM) gebaseerd op rechtvaardige fiscaliteit, aid for trade, remittances en private geldstromen. Hun potentieel voor duurzame ontwikkeling verdient aandacht. Zonder het belang van ODA uit het oog te verliezen. Want efficiënte ODA is vrij stabiel en voorspelbaar en heeft een specifiek doel: de aanpak van armoede en ongelijkheid. Voor meer informatie per financieringsstroom zie 11.be/jaarraport.

ODA

Wat is het?

Official Development Aid, officiële ontwikkelingssamenwerking: donoren engageren zich sinds 1970 om jaarlijks 0,7% van hun BNI besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Doel: de strijd tegen armoede en ongelijkheid. Het principe staat sinds 2013 verankerd in de Belgische wetgeving.

Hoe is de situatie vandaag?

Wereldwijd: 0,3% / Europa: 0,46% / België: 0,42% / Halen 0,7%: Denemarken, Luxemburg, Noorwegen, Zweden, Verenigd Koninkrijk

Wat verwachten we voor de nabije toekomst?

De COVID-19-crisis maakt de noden groter maar kan de ODA verder onder druk zetten. Het risico bestaat dat donoren gaan snoeien in ontwikkelingssamenwerking om dringende nationale kosten te compenseren. Door de economische recessie zal het wereldwijde BNI dalen, waardoor de 0,7% voor ontwikkelingssamenwerking in absolute cijfers nog minder betekent.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- Voorzie op de korte termijn in bijkomende en nieuwe middelen voor ontwikkelingssamenwerking, ook voor structurele samenwerking. Een stijging in absolute cijfers dus.
- Teken een bindend groeipad uit voor een ODA-budget van minstens 0,7% van het BNI, ten laatste te behalen tegen 2024.

DUURZAAM SCHULDBEHEER

Wat is het?

Geld lenen is een belangrijk instrument voor overheden ook in ontwikkelingslanden om publieke uitgaven te doen. Een te hoge schuldenlast remt echter duurzame groei en leidt in de praktijk tot een daling van de overheidsuitgaven voor openbare diensten⁷⁰. Schuldverschikking is de enige oplossing wanneer schulden onhoudbaar worden.

Hoe is de situatie vandaag?

Wereldwijd: De schuldenlast steeg de afgelopen jaren wereldwijd onafgebroken en bereikte in 2019 een historisch record, met meer dan 255.000 miljard US dollar⁷¹.

Voor het Zuiden: De totale schuld (overheids- en private schuld) van ont-

wikkelingslanden bereikte eind 2018 een piek van 193% van hun BBP, tegenover 100% in 2008⁷². Dat was nog voor de economische schok door Covid-19. Landen hebben door de coronacrisis net extra middelen nodig om gezondheidszorg en sociale bescherming te garanderen. De uitstaande schuldbetalingen voor 2020 en 2021 voor lage en midden-inkomenslanden bedragen tussen 700 en 1.000 miljard dollar (UNCTAD, april 2020).

Wat verwachten we voor de nabije toekomst?

Voorlopig zijn enkel de bilaterale schuldaflossingen van de armste landen⁷³ tijdelijk opgeschort. Dit komt neer op minder dan 3,5% van de voorziene betalingen van de schuldenlast van ontwikkelingslanden voor 2020⁷⁴. Schuld-kwijtschelding is de enige effectieve oplossing⁷⁵.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- België heeft een zitje als uitvoerend directeur bij het IMF en plaatsvervangend uitvoerend directeur bij de Wereldbank. Speel dus een leidende rol in multilaterale fora voor de schuld-kwijtschelding van ontwikkelingslanden voor 2020 en 2021.
- Scheld de bilaterale schulden aan België voor 2020 en 2021 meteen kwijt.

PRIVATE FINANCIERING

Wat is het?

Innovatieve financieringsmechanismen die de private sector betrekken bij de financiering van ontwikkelingsdoelen, met ODA als hefboom. Voor het behalen van de SDGs tegen 2030 wordt private financiering als belangrijke aanvulling gezien op de schaarse publieke middelen.

Hoe is de situatie vandaag?

Het wordt steeds vaker gebruikt maar is minder succesvol dan verwacht. Elke dollar ODA mobiliseert volgens onderzoek gemiddeld slechts 0,75 dollar private investering in middeninkomenslanden; 37 cent in lage-inkomenslanden⁷⁶. Daarnaast is er weinig bewijs van de ontwikkelingsimpact. Ook België experimenteert met deze 'innovatieve financiering'. Voorbeeld: het nieuwe SDG frontier Fund, dat voor elke euro publieke middelen 3 euro private middelen inbrengt. Bij de eerste closing werd een bedrag van 6,32 miljoen euro ODA ingezet⁷⁷.

Wat verwachten we voor de nabije toekomst?

Verschillende donoren willen dit type financiering verder opschalen⁷⁸, ook voor de aanpak van de coronacrisis.⁷⁹

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- Een strategische visie op de rol van de private sector (als actor en financier) in ontwikkelingssamenwerking die rekening houdt met de specifieke context van elk partnerland.
- Waar ontwikkelingsgeld wordt ingezet als hefboom voor private financiering zijn ongebonden hulp, de impact op duurzame ontwikkeling en de financiële additionaliteit gegarandeerd en worden internationale sociale normen en milieustandaarden gerespecteerd met bindende voorwaarden.

BINNENLANDSE PUBLIEKE FINANCIERING

(Domestic Resource Mobilisation DRM)

Wat is het?

Belastinginkomsten zijn de duurzaamste manier voor overheden om publieke diensten te financieren. Volgens USAID leidt een toename van 10% publieke financiering tot een toename van 17% in uitgaven voor publieke gezondheidszorg in lage-inkomenslanden⁸⁰. Onder het Addis Tax Initiative⁸¹ (ATI) engageerden donorlanden zich in 2015 om (1) ODA-middelen voor DRM te verdubbelen tegen 2020 en (2) beleidscoherentie voor ontwikkeling via fiscaliteit na te streven.

Hoe is de situatie vandaag?

-Internationaal: (1) Volgens schattingen ging slechts 0,18% van alle ODA naar steun voor DRM in 2016; de meeste donoren zouden volgens de cijfers van 2017 het vooropgestelde doel niet halen.⁸² (2) Dat beleidscoherentie een uitdaging blijft, illustreert het feit dat lage-inkomenseconomieën jaarlijks gemiddeld 200 miljard dollar aan inkomsten door belastingontwijking verliezen⁸³.

-België ondertekende het ATI en beloofde de belastingssystemen in partnerlanden te versterken⁸⁴. (1) In 2017 besteedde België 1,5 miljoen dollar. Dat is een daling van 40% ten opzichte van baselinejaar 2014, terwijl België tussen 2015 en 2017 een toename met 129% wilde realiseren.⁸⁵ (2) België ging de impact van schadelijke belastingpraktijken voor ontwikkelingslanden nog niet na.⁸⁶

Wat verwachten we voor de nabije toekomst?

Door de terugval in economische activiteit door Covid-19 zullen belastinginkomsten dalen: volgens sommige bronnen tot 1.500 miljard lager voor 2020 en nog eens hetzelfde bedrag voor 2021 in ontwikkelingslanden⁸⁷.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- Breng de mogelijke negatieve effecten van het Belgisch belastingbeleid op ontwikkelingslanden in kaart, schrap de incentives voor bedrijven om belastingen te ontwijken en heronderhandel onevenwichtige belastingverdragen.
- Verhoog ODA-middelen voor DRM zo snel mogelijk om het ATI-doel te halen.

INTERNATIONALE KLIMAATFINANCIERING

Wat is het?

Internationale financiering door historische vervuilers⁸⁸ voor koolstofarme ontwikkeling en aanpassing aan de gevolgen van de klimaatcrisis in ontwikkelingslanden, omdat de landen die het minst aan de klimaatcrisis hebben bijgedragen, vaak de grootste gevolgen dragen.

Hoe is de situatie nu?

Internationaal: Vanaf 2020 draagt het minimum jaarlijks 100 miljard en dit tot 2025, wanneer er een nieuw engagement komt. De financiering moet 'nieuw en additioneel' zijn.

Het engagement van **België** is met 50 miljoen euro tot en met 2020 geen billijke bijdrage aan de internationale doelstelling. Ons land komt die belofte, verdeeld onder de federale regering en de regio's⁸⁹, wel na. Het rapporteert zelfs gemiddeld meer. Maar slechts een fractie daarvan is 'nieuw en additioneel'. Voorlopig deed België geen engagement post-2020.

Wat verwachten we voor de nabije toekomst?

De evaluatie van de 2020-doelstelling en de discussie over een nieuwe doelstelling in 2025 moesten dit jaar plaatsvinden, maar door Covid-19 werd de klimaatop in Glasgow uitgesteld.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- Formuleer een nieuw engagement voor na 2020.
- Teken een groeipad uit voor extra middelen. Een billijke bijdrage aan 100 miljard is minstens 500 miljoen euro.

REMITTANCES

Wat is het?

Geldtransfers van migranten naar familie en kennissen in de herkomstlanden. Zowat 75% gaat naar voeding, onderwijs, huisvesting en gezondheidszorg. De rest wordt vaak gespaard of geïnvesteerd in kleine ondernemingen. Volgens de 2030 Agenda moeten geldtransferbedrijven de kost voor het sturen van *remittances* beperken tot 3%.

Hoe is de situatie nu?

-Internationaal: De afgelopen 10 jaar stegen *remittances* met meer dan 50%. In 2019 was er een recordbedrag van 554 miljard dollar. Ze zijn daarmee de belangrijkste externe financieringsbron voor ontwikkelingslanden. De transferkosten bedragen wereldwijd 6,8%, voor Sub-Sahara Afrika 9%.

-België: De Nationale Bank van België heeft geen specifieke cijfers over *remittances*. Volgens onderzoek van het HIVA in samenwerking met 11.11.11 ligt het bedrag in een vork van twee tot vijf miljard euro.

Wat verwachten we voor de nabije toekomst?

Door de economische recessie als gevolg van corona wordt verwacht dat *remittances* sterk zullen verminderen. De Wereldbank schat een terugval van bijna 20%, tot 445 miljard dollar.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- De minister van Ontwikkelingssamenwerking en Financiën moet via overleg met de bedrijven uit de sector de kosten voor het verzenden van geld zo dicht mogelijk bij 0 te brengen tijdens de coronacrisis.
- Op termijn moet structureel werk worden gemaakt van goedkopere *remittances*. Eerste aandachtspunt is de dominante positie van enkele grote spelers op de markt.

AID FOR TRADE

Wat is het?

'*Aid for Trade*' (A4T, steun aan de handel) wil de onderhandelingscapaciteit van ontwikkelingslanden en hun capaciteit om te produceren en handel te drijven, ondersteunen.

Hoe is de situatie nu?

-Internationaal: Sinds 2005 is A4T sterk gestegen, ze maakt nu zo'n 30% van de totale ODA uit.

-België? De Belgische A4T volgt die trend niet. In 2016 en 2107 ging het gemiddeld om 9,6%⁹⁰. De Belgische A4T gaat vooral naar ondersteuning van de productiecapaciteit in Afrika. Het is een klein onderdeel van de strategie "Steun aan de lokale privésector" van 2016⁹¹. Verder weinig informatie.

Wat verwacht 11.11.11 van België?

- Een meer gedetailleerde rapportage over de middelen die België aan A4T heeft besteed en een evaluatie van wat dit heeft opgeleverd.

BELGISCHE ODA PER KANAAL

DGD - DIRECTIE GENERAAL DEVELOPMENT							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	miljoen euro
Gouvernementele samenwerking							
- Enabel	187,66	154,28	183,05	153,40	174,13	178,50	
- Acties van NGA's in synergie	3,30	2,45	1,13			-0,07	
- Maatschappijopbouw en goed bestuur	7,60	1,77	68,65	15,16	22,26	20,39	
- Gedelegeerde samenwerking	23,84	9,54	14,66	14,30	10,25	2,31	
- Regionale samenwerking	2,65	0,20	0,44	0,20	0,20	0,20	
- Algemene en sectoriële begrotingshulp	24,59	16,88	12,39	20,74	7,66	1,12	
- Lokale civiele maatschappij (vanaf 2012)	1,40	0,30	0,74	0,03	0,01		
- Beheerskosten BTC	22,42	22,73	22,96	21,45	22,44	22,91	
- Leningen van staat tot staat	3,60	19,92	14,61	18,41	20,00	16,97	
- Belgisch fonds voor de voedselzekerheid	15,80	12,40	13,04	10,49	6,20	4,11	
Subtotaal Gouvernementele samenwerking	292,86	240,47	331,57	254,17	263,14	246,43	
Niet-gouvernementele samenwerking							
Subtotaal Niet-gouvernementele samenwerking	248,86	228,68	246,30	233,60	249,58	241,04	
Multilaterale samenwerking							
- Verplichte multilaterale bijdragen	10,03	10,96	10,48	14,50	13,51	10,60	
- Vrijwillige multilaterale bijdragen	120,58	115,79	100,56	83,12	83,50	84,86	
- Europees ontwikkelingsfonds en Bank	115,16	120,02	95,13	160,60	146,92	153,56	
- Wereldbankgroep	128,05	12,50	13,26	42,17	59,40	72,77	
- Regionale ontwikkelingsbanken	50,15	48,47	47,22	11,95	11,90	13,79	
- Milieuverdragen	72,05	20,20	45,21	28,20	8,00	20,00	
- Multilaterale Schuldkwijtschelding	20,96	16,50	17,27	19,60	21,19	23,34	
Subtotaal multilaterale samenwerking	517,00	344,45	329,14	360,15	344,42	378,92	
Ondernemerschap, Wetenschap en Technologie (vanaf 2017)							
- Wetenschap, technologie en innovatie: Belg. actoren						1,02	
- Wetenschap, technologie en innovatie: intern. actoren							
- Lokaal ondernemerschap, eerlijke handel, BIO						12,00	
- Internationale kenniscentra				0,15	0,41	0,43	
Steun aan de privésector, BIO	54,93	42,23	46,18	44,29	44,67	45,88	
Humanitaire programma's	102,03	149,49	177,14	170,00	171,43	169,87	
Klimaatbeleid (vanaf 2017)				17,00	37,00	57,06	
Sensibilisering in België (excl. NGO's)	5,62	4,18	5,06	4,92	2,92	3,10	
Administratie, evaluatie, andere	1,31	1,68	1,89	1,46	2,27	2,09	
TOTAAL DGD	1.222,62	1.011,18	1.137,29	1.085,75	1.115,83	1.157,85	
BZ - BUITENLANDSE ZAKEN (UITGEZONDERD DGD)							
Conflictpreventie / preventieve diplomatie	5,66	4,66	13,61	5,76	8,19	4,50	
Bijdragen aan internationale instellingen	12,80	17,35	18,57	17,89	33,86	27,65	
Rentebonificaties (vanaf 2010)	20,34	11,53	9,43	19,08	16,76	14,40	
Administratiekosten (ODA-deel)	44,71	38,15	39,20	40,75	41,05	41,23	
TOTAAL BZ (uitgezonderd DGD)	83,52	71,69	80,81	83,47	99,86	87,78	
Andere officiële bronnen							
FOD Financiën - Aflossing staatsleningen	-22,95	-23,21	-23,33	-22,90	-23,10	-23,10	
FOD Financiën - Multilateraal	14,22	35,46	1,99		80,00	88,57	
FOD Financiën - Andere	2,13	0,97	1,48	0,92	0,79	0,80	
Belg. aandeel van de ODA van de Europ. Comm.	270,18	297,01	408,38	400,62	377,08	392,08	
Schuldkwijtschelding via Delcredere Dienst	5,76		4,02	4,99	6,10	7,21	
Andere Federale Overheidsdiensten	2,15	1,62	2,22	1,16	0,69	1,00	
Aangerekende studiekosten	43,23	42,29	41,47	38,15	38,92	42,81	
ODA-deel van de uitgaven van FEDASIL	140,70	205,64	340,01	280,38	207,16	123,20	
Vlaams Gewest en Gemeenschap	54,96	53,77	55,42	50,18	47,88	51,80	
Waals Gewest / Franse Gemeenschap	24,58	22,82	23,35	19,51	20,81	20,00	
Andere lokale overheden	10,87	8,63	10,40	10,23	9,08	9,50	
TOTAAL ANDERE OFFICIËLE BRONNEN	545,82	645,01	865,40	783,26	765,41	713,84	
Terugvorderingen en inkomsten	-5,28	-14,65	-6,33	-9,53	-12,80	-9,97	
TOTAAL BELGISCHE ODA	1.846,67	1.713,23	2.077,16	1.942,95	1.967,90	1.949,50	
BNI (md)	402,85	408,78	425,08	444,35	455,24	467,85	
% Totale Belgische ODA / BNI	0,46%	0,42%	0,49%	0,44%	0,43%	0,42%	

BRONNEN

1. 11.11.11, Parlementaire resolutie voor 0,7% van het bni voor ontwikkelingssamenwerking, artikel gepubliceerd op 14 november 2019
2. 11.11.11 Memorandum Verkiezingen en Analyse Partijprogramma's
3. http://www.ccpd-abco.be/wp-content/uploads/2019/05/ABCO_Advies_Bilan_PCD.pdf
4. https://www.sdgs.be/sites/default/files/content/perspective2030_mind_the_gap.pdf
5. <https://www.11.be/artikels/item/waarom-we-nog-steeeds-moeten-investeren-in-vrouwenrechten>
6. <https://11.be/verhalen/ngos-verwelkomen-belgische-bijdrage-aan-klimaatfonds>
7. ECDPM (2020), Claiming back civic space: towards approaches fit for the 2020s? <https://ecdpm.org/publications/claiming-back-civic-space-towards-approaches-fit-for-2020s/>
8. ODI (2018), Financing the end of extreme poverty, p. 7 <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/12392.pdf>
9. Zowel in % van het BNI als in absolute cijfers stijgt de ODA in België in 2019 niet. Van 1.968 miljoen euro in 2018 gaat het naar 1.950 miljoen euro in 2019. In percentage van het BNI betekent dit een daling van 0,43% naar 0,42%. De ODA-uitgaven door de administratie ontwikkelingssamenwerking (DGD) gaan er in 2019 wel zeer lichtjes op vooruit: van 1.116 miljoen euro in 2018 naar 1.158 miljoen euro in 2019. Voor een gedetailleerd overzicht van de cijfers verwijzen we naar het jaarrapport van onze Franstalige collega's 11.11.11: CNCD-, Rapport sur l'aide au développement 2020.
10. <https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2315>. Zie ook 11.11.11 (juli 2020), Voorbij de gezondheids crisis, <https://11.be/sites/default/files/2020-07/11dossier-Voorbij-De-Gezondheids-crisis.pdf>
11. International Monetary Fund (2020). World Economic Outlook Database, October 2019. Geraadpleegd op 4.9.2020
12. Global Footprint Network (2020). Ecological Footprint per person. Geraadpleegd op 4.9.2020 via http://data.footprintnetwork.org/?_ga=2.195848879.2023666719.1599200899-1159018845.1599200899#/
13. EU Monitoring Mechanism Regulation 2019, financial and technology support provided to developing countries, Belgium. http://cdr.eionet.europa.eu/be/eu/mmr/art16_finance/envx1t6sa/MMR_Art.16_cijfers_2019_CTF_BE.xlsx/manage_document
14. Bij de aanpak van de klimaatcrisis zijn twee zaken cruciaal: mitigatie, ofwel het terugdringen van de mondiale uitstoot van broeikasgassen, en adaptatie, ofwel de aanpassing aan de gevolgen die de opwarming van de aarde nu al met zich meebrengt en in de toekomst zal veroorzaken.
15. Monitoring Mechanism Regulation 2019, Art. 16 - Financial and technology support provided to developing countries. http://cdr.eionet.europa.eu/be/eu/mmr/art16_finance/envx1t6sa/MMR_Art.16_cijfers_2019_CTF_BE.xlsx/manage_document
16. Bron: DGD
17. De focus van de klimaatprojecten van BIO ligt op de opwekking van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, en valt dus onder mitigatie
18. 11.11.11 (2018): "Long Road to Return. Towards a Durable Solutions Deal for Syrian Refugees in Lebanon". 11.11.11 (2019): "Long Road to Return II. Durable Solutions for Syrian Refugees in Turkey" Joint Agency NGO Report (2020): "Into the unknown: Listening to Syria's displaced in the search for durable solutions."
19. VAN DE POEL J. (2020), Ontwikkelingssamenwerking heeft nood aan een eigen Greta Thunberg, in MO*, <https://www.mo.be/de-ontwikkelaars/ontwikkelingssamenwerking-heeft-nood-aan-eigen-greta-thunberg>
20. https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/sites/euetfa/files/eutf_report_2019_eng_digital_edition.pdf
21. De Standaard, Hoe Europa in de woestijn migranten tegenhoudt, 21/01/2019.
22. <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=48342>
23. 11.11.11 briefing 'Migratie en ontwikkelingssamenwerking: Een goed huwelijk?' <https://11.be/sites/default/files/2020-07/11paper-migratie-en-ontwikkelingssamenwerking-maart2020.pdf>; 11.11.11 (2018): "Long Road to Return. Towards a Durable Solutions Deal for Syrian Refugees in Lebanon". 11.11.11 (2019): "Long Road to Return II. Durable Solutions for Syrian Refugees in Turkey" Joint Agency NGO Report (2020): "Into the unknown: Listening to Syria's displaced in the search for durable solutions."
24. https://www.who.int/healthinfo/universal_health_coverage/report/2017/en/
25. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_601903/lang--en/index.htm
26. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2019. The State of Food Security and Nutrition in the World 2019. Safeguarding against economic slowdowns and downturns. Rome, FAO.
27. Dienst Bijzondere Evaluatie van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking/DBE (2019), Evaluatie van het Belgische Fonds voor de Voedselzekerheid, de multistakeholderbenadering en de integratie van het thema voedselzekerheid, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Brussel <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/voedselzekerheid-nl-digitaal-volledig.pdf>

28. Meer info over het Fonds en haar financiering: https://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/Ontwikkelings-samenwerking/Wat_doen_we/Thema/Inclusieve_groei/Landbouw_en_voedselzekerheid/Belgisch_Fonds_voor_Voedselzekerheid
29. Dienst Bijzondere Evaluatie van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking/DBE (2019), Evaluatie van het Belgische Fonds voor de Voedselzekerheid, de multistakeholderbenadering en de integratie van het thema voedselzekerheid, FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Brussel <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/voedselzekerheid-nl-digitaal-volledig.pdf>
30. Vermeylen, M and De Schutter O. 2020 The share of agroecology in Belgian official development assistance: an opportunity missed. CRIDHO Working Papers https://yes2agroecology.be/wp-content/uploads/2020/05/CRIDHO-WP-2020-3_ODeSchutter_Share-Agroecology-Belgian.pdf
31. Coalitie tegen de Honger, Policy Brief juni 2020. Naar officiële ontwikkelingshulp die de omschakeling naar agro-ecologie ondersteunt. beschikbaar op: https://yes2agroecology.be/wp-content/uploads/2020/05/CCF-PolicyBrief-ABP-Agroecologie-2020_NL-Web.pdf
32. <https://www.coalitioncontrelafaim.be/>
33. Cijfers van de Wereldbank uit Development Initiatives (2018), Invest to end poverty 2018. Meeting the financing challenge to leave no one behind, p 13.
34. UN (2015), The Millennium Development Goals Report, p 4 ev.
35. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_601903/lang-en/index.htm
36. https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_601903/lang-en/index.htm
37. https://www.who.int/healthinfo/universal_health_coverage/report/2017/en/
38. Bron Development Initiatives <https://devinit.org/resources/final-oda-data-2018/?nav=more-about-figure-7>.
39. Bron: op basis van data DGD
40. We beschikken bij publicatie nog niet over gedetailleerde cijfers van 2019
41. Gebaseerd op de analyse van WSM. Ondanks de beperkte cijfers die voorhanden zijn trekt WSM toch een negatieve conclusie. Ook de cijfers voor gezondheidszorg (waar sociale bescherming kan onder vallen) dalen. Ook de uitgaven per actor wijzen in de richting van een daling. Bron : <https://www.wsm.be/files/files/news-covid/Volledige-analyse-humanitaire-hulp-sociale-bescherming-KD-1206.pdf>
42. <https://www.wsm.be/files/files/news-covid/Volledige-analyse-humanitaire-hulp-sociale-bescherming-KD-1206.pdf>
43. <https://unstats.un.org/sdgs/files/report/2020/secretary-general-sdg-report-2020--EN.pdf>
44. https://eurodad.org/covid19_oda_challenges, p. 9.;
45. Op basis van voorlopige rapporteringsregels binnen de OESO-DAC bedraagt het aandeel private sector instrumenten iets meer dan 2% van de totale ODA. Hoewel dat misschien een beperkt budget lijkt, stelt recent onderzoek dat door de gaten en ambiguïteiten in de huidige rapporteringsregels het aandeel binnen ODA waarschijnlijk aanzienlijk hoger ligt en dat veel donoren aangeven dat ze van plan zijn om financiering via deze modaliteit op te schalen. Zie: Meeks, P., Gouett, M., Attridge, S. (2020). Mobilising private development finance: implications for overall aid allocations. EBA Rapport 2020.01. <https://eba.se/wp-content/uploads/2020/01/2020-01-Mobilising-private-development-finance-3.pdf>
46. bijvoorbeeld: <https://www.edfi.eu/news/callforaction/>, zie ook: https://eurodad.org/covid19_oda_challenges, p. 9.;
47. https://eurodad.org/covid19_oda_challenges, p. 9.
48. <https://www.cgdev.org/publication/marginal-not-transformational-development-finance-institutions-and-sustainable>
49. Onderzoek toont aan dat gecommmercialiseerde diensten onder andere op het vlak van (financiële) toegankelijkheid en beschikbaarheid niet goed scoren. Tijdens een expert discussie op de Private finance for sustainable Development Conference presenteerden Oxfam en Wemos voorbeelden uit de gezondheidssector over de negatieve effecten van blended financieringsprojecten op mensen die in armoede leven.
50. <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic196.pdf>
51. Blending is een vorm van 'innovatieve financiering' waarbij ODA ingezet wordt als hefboom voor private middelen.
52. <https://www.bio-invest.be/en/news/sdg-frontier-fund-first-closing>
53. <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic196.pdf>
54. *Mettre en place et renforcer la protection sociale dans les pays en développement. Pistes de réflexion du «Dialogue belge sur la protection sociale.»* Deze nota kwam tot stand dankzij uitwisseling tussen de DGD en de civiele-maatschappij-actoren die inzetten op sociale bescherming, in het kader van de Belgische Dialoog over Sociale Bescherming.
55. <https://www.mo.be/opinie/stevige-sociale-bescherming-nodig-nu-om-covid-19-het-hoofd-te-bieden-straks-voor-welzijn>
56. 11.11.11 (jan 2020), Occupation and Shrinking Civil Space, <https://11.be/sites/default/files/2020-06/20200121-11-dossier-occupation-and-shrinking-space.pdf>
57. <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/Gender-in-de-Belgische-Ontwikkelings-samenwerking.pdf>, <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/Actieplan-betreffende-de-integratie-van-de-genderdimensie.pdf>
58. <https://www.shedecides.com/>

59. *Vingt-cinquième anniversaire de la quatrième conférence mondiale sur les femmes et de l'adoption de la Déclaration et du Programme d'action de Beijing* (1995), *Note d'orientation concernant les examens approfondis au niveau national : Belgique*, juin 2019 (enkel in het frans beschikbaar) https://www.unecce.org/fileadmin/DAM/Gender/Beijing_20/Belgium.pdf
60. https://diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/Ontwikkelingssamenwerking/Onze_werkmethoden/Dienst_Bijzondere_Evaluatie/Verslagen/Evaluaties_DBE/2014
61. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200506_04947521
62. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13201-2015-INIT/nl/pdf> en <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14551-2018-INIT/en/pdf>
63. Met bilaterale ontwikkelingsamenwerking bedoelt de OESO alle ontwikkelingsamenwerking die niet verloopt via de corefunding aan multilaterale organisaties
64. https://www.argo-ccgd.be/sites/default/files/argo_advies_agenda_2030_1.pdf
65. https://concordeurope.org/wp-content/uploads/2020/06/CONCORD_Messages_GAP3_Oct2019.pdf
66. Strategienota Comprehensive Approach van de Belgische regering (2017) https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/strategienota_comprehensive_approach.pdf
67. Green Paper Governance for Development (December 2018), Roadmap for a Comprehensive Approach for Belgian Development policy. https://4d10d191-9f17-4bf2-a9e9-14ee866ee397.filesusr.com/ugd/886e27_2c7d3a3fe5d3412792867df903ed1804.pdf
68. http://www.ccpd-abco.be/wp-content/uploads/2019/05/ABCO_Advies_Bilan_PCD.pdf
69. OECD: <http://www.oecd.org/gov/pcsd/oecd-recommendation-on-policy-coherence-for-sustainable-development.htm>; https://ec.europa.eu/europeaid/policies/policy-coherence-development_en
70. Fresnillo, I., "Out of service. How public services and human rights are being threatened by the growing debt", EURODAD, februari 2020, p. 19, <https://eurodad.org/files/pdf/1547133-out-of-service-how-public-services-and-human-rights-are-being-threatened-by-the-growing-debt-crisis.pdf> p. 27; zie ook: https://eurodad.org/covid19_debt1
71. Institute of International Finance, "Global Debt Monitor", november 2019, <https://www.iif.com/Research/Capital-Flows-and-Debt/Glob-al-Debt-Monitor>
72. UNCTAD, « The Covid-19 shock to developing countries : towards a « whatever it takes » programme for the two-thirds of the world's population being left behind », maart 2020, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gds_tdr2019_covid2_en.pdf
73. Paris Club, persbericht, "Debt suspension initiative for the poorest countries – ADDENDUM (*)", 15 april 2020, <http://www.clubdeparis.org/en/communications/press-release/debt-suspension-initiative-for-the-poorest-countries-addendum-15-04>; We wijzen erop dat van de oorspronkelijke 77 begunstigde landen er uiteindelijk 4 werden uitgesloten (Soedan, Syrië, Zimbabwe en Eritrea) vanwege hun achterstallige betalingen aan het IMF of de Wereldbank.
74. Eind 2020 moet 415 miljard dollar worden terugbetaald door lage- en middeninkomenslanden. UNCTAD, « *The Covid-19 shock to developing countries : towards a « whatever it takes » programme for the two-thirds of the world's population being left behind* », maart 2020, p. 8, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gds_tdr2019_covid2_en.pdf, Een publicatie van UNCTAD van april 2020 spreekt voor 2020 en 2021 samen over een bedrag aan uitstaande betalingen voor alle ontwikkelingslanden samen van 2700 miljard dollar.
75. Munevar, D., "Emergency financing for Low-Income Economies (LIE) to tackle COVID-19. Cost estimates for the impact of the crisis and emergency financing requirements", EURODAD, 2 april 2020, <https://eurodad.org/files/pdf/1547167-emergency-financing-for-low-income-economies-to-tackle-covid-19-cost-estimates-for-the-impact-of-the-crisis-and-emergency-financing-requirements.pdf>
76. Attridge, S. & Engen, L. (2019). Blended finance in the poorest countries: the need for a better approach. ODI: Research reports and studies. <https://www.odi.org/publications/11303-blended-finance-poorest-countries-need-better-approach>
77. <https://www.bio-invest.be/nl/nieuws/sdg-frontier-fund-first-closing>
78. Op basis van voorlopige rapporteringsregels binnen de OESO-DAC bedraagt het aandeel private sector instrumenten iets meer dan 2% van de totale ODA. Hoewel dat misschien een beperkt budget lijkt, stelt recent onderzoek dat: 1) door de gaten en ambiguiteiten in de huidige rapporteringsregels het aandeel binnen ODA waarschijnlijk aanzienlijk hoger ligt en 2) veel donoren aangeven dat ze van plan zijn om financiering via deze modaliteit op te schalen. Zie: Meeks, P., Gouett, M., Attridge, S. (2020). Mobilising private development finance: implications for overaal aid allocations. EBA Rapport 2020.01. <https://eba.se/wp-content/uploads/2020/01/2020-01-Mobilising-private-development-finance-3.pdf>
79. Van de Poel, J., (2020). Covid-19 and Official Development Assistance Current issues and challenges, juni 2020, https://eurodad.org/covid19_oda_challenges, p. 9. Zie ook: <https://www.edfi.eu/news/call-for-action/> en <https://www.devex.com/news/how-dfis-are-responding-to-the-covid-19-crisis-97081> en <https://www.odi.org/publications/16844-development-finance-institutions-and-coronavirus-crisis>
80. USAID, *Analysis of the linkage between domestic revenue mobilization and social sector spending*, juni 2016, accessed at: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pbaae640.pdf
81. <https://www.addistaxinitiative.net/about>
82. Oxfam (2019), It's not all about the money. Domestic revenue mobilization, reducing inequality and building trust with citizens, p. 17. <https://www.oxfam.org/en/research/its-not-all-about-money>; zie ook Oxfam (2019), Hitting the target. An agenda for aid in times of extreme inequality, p. 5-6 <https://www.oxfam.org/en/research/hitting-target-agenda-aid-times-extreme-inequality>

83. Shaxson, N. (2019), "Tackling Tax Havens. The billions attracted by tax havens do harm to sending an receiving nations alike", IMF Finance & Development, September 2019, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/09/tackling-global-tax-havens-shaxon.htm>
84. Het International Revenue Mobilization Trust Fund werd toegevoegd aan de lijst van de multilaterale partners en in 2016 sloot België een Framework Arrangement met het IMF
85. Addis Tax Initiative (2019), ATI Monitoring Report 2017. International Tax Compact, Juni 2019, p. 17-18 <https://www.addistaxinitiative.net/sites/default/files/resources/2017-ATI-Monitoring-Report.pdf>
86. België zag de voorbije jaren wel al af van de gebruikelijke belastingvrijstellingen op invoer en lokale aankoop van goederen en diensten waar donorlanden klassiek van genieten in vier partnerlanden: Guinee, Senegal, Benin en Rwanda. http://www.diplomatie.be/oda/Belgisch_ontwikkelings-beleid_2014-2019_-_Bilan_-_04.05.2019.pdf en https://diplomatie.belgium.be/nl/newsroom/nieuws/2018/belgie_betaalt_voortaan_belastingen_in_partnerlanden_guinee_en_rwanda
87. Uitgedrukt in koopkrachtpariteitdollars. Bron: Devinit, Covid-19 and financing projections for developing countries, juni 2020, <https://devinit.org/resources/covid-19-and-financing-projections-developing-countries/#downloads>
88. Lijst van landen vastgelegd onder het VN Klimaatverdrag
89. Federaal 25 miljoen, Vlaanderen 14,5 miljoen, Wallonië 8,25 miljoen, Brussel 2,25 miljoen euro
90. <https://www.oecd.org/dac/afd/aid-for-trade-at-a-glance-22234411.htm>
91. https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/strategienota_private_sector.pdf

**11.11.11 VECHT TEGEN ONRECHT
EN VOOR DUURZAME VERANDERING
WANT IEDEREEN VERDIENT DEZELFDE BASISRECHTEN**

DOE MEE OP 11.BE EN

CONTACT

11.11.11

Koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging
Vlasfabriekstraat 11
1060 Brussel

www.11.be